

Ya
5578

2. K. 130. 47.

DISSERTATIO IVRIDICA INAVGVRALIS
DE
CVRA FEMINARVM SECVNDVM
IVS SAXONICVM ET STATVTA
ERFVRTENSIA EX PRINCIPIIS
MEDII Aevi.

Ya
5578

BIBLIOTHECA
POMERANIANA

QVAM
INDVLGENTE ILLVSTRI IVRECONSULTORVM
ORDINE
IN PERANTIQVA ELECTORALI EMMERICI
ANA ACADEMIA ERFVRTENSI

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK
HALLE
(BAALE)

DEO PRAESIDE
PRO LICENTIA SVMMOS IN VTROQVE IVRE
HONORES ADIPISCENDI

D. XXX. MAII MDCCLXVIII.

IN AVDITORIO IVRIDICO COLLEGII
ANSELMINI

PVBLCO ERVDITORVM EXAMINI
SVBMITIT

A V C T O R

IOANNES IVSTINVS SCHNEIDER DICTVS
WEISMANTEL,

ERFVRTENSIS.

ERFORDIAE, AERE HENR. RYDOL. NONNII, ACAD. A TYPIS.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and includes words such as "IN WIDTORGIO", "ANGLI", "IN WIDTORGIO", "ANGLI", "IN WIDTORGIO", "ANGLI", "IN WIDTORGIO", "ANGLI".

REVERENDISSIMO
ATQVE
ILLVSTRISSIMO DOMINO
DOMINO
CAROLO GVILIELMO
IOSEPHO ADAMO

L. B. DE BREIDDACH IN DÜRRESHEIM,
METROPOLITAN. ECCLES. MOGVNTIN. ET COLLEGIAT.
EQVESTR. S. ALBANI ET S. VICTORIS, CANONICO CAPITVLARI, VT ET
ECCLESIAE COLLEGIATAE NORTHVSÆ PRAEPOSITO, EMINENTISSIMI
AC CELSISSIMI PRINCIPIS ELECTORIS MOGVNTINI, NEC NON EPISCOPI
AC PRINCIPIS WVRCEVRGENSIS CONSILIARIO INTIMO, AC CI-
VITATIS, TERRITORIIQVE ERFORDIENSIS PRO-
PRINCIPI, RELIQA.

M V S A R V M
PATRONO AC PROTECTORI

S P L E N D I D I S S I M O
VNIVERSITATIS FRFORDIENS. NVTRITORI

I N D V L G E N T I S S I M O

DOMINO SVO GRATIOSISSIMO

PRIMITIAS HASCE ACADEMICAS
DEMISSISSIMO DEVOTAE PIETATIS OBSEQVIO
ET CONCEPTIS PRO SALVTE
REVERENDISSIMI AC ILLVSTRISSIMI
MVSARVM PATRONI
VOTIS ARDENTISSIMIS
DE SVAQVE OMNIA SVBMISSE COMMENDATVRVS

DAT. DICAT DEDICAT

AVCTOR;

IO. IVSTINVS SCHNEIDER, DICT. WEISMANTEL.

DISSERTATIO
DE
CVRA FEMINARVM, SECVNDVM IVS SAXONICVM
ET STATVTA ERFVRTENSIA EX PRINCIPIIS
MEDII ÆVI.

PROOEMIUM.

Quum nihil dignius nihilque iucundius Legum Cultori, meo quidem iudicio evenire possit, quam cum ei, prima legum cum quibus versatur stamina, earumque incrementa cognoscendi occasio prona offertur: haud parum exoptatum mihi iucundumque fuit, ea, quæ hæcenus inculta fere relicta fuerant, Statuta Erfurtenſia, quæ adhuc genuina supersunt antiquissima, ad usum nancisci. Rarum hoc antiquitatis monumentum, cum elegantissima juris germanici, vetustarumque consuetudinum & morum patriorum simplicitatis testimonia in se contineat, animum eo flexit, ut inter plura alia mihi e re visum sit, quadam ex his iuribus statutariis

riis afferre, cum in jura patria paullo altius inquirere opera pretium esse, jam plures viri docti exemplis suis comprobauerint: Praesertim cum extra omne dubium positum sit, quod antiqua saepe rationem nouarum Legum contineant, quam nescire, maxima negligentia tribuendum ideoque taxandum est; & quod ad solidam omnibusque partibus absolutam juris germanici scientiam utique pertineat, ea quibus Germania in medio aëno regebatur jura, nosse & in lucem producere. Abundant quidem jura ista statutaria dispositionibus maxime singularibus atque notatu dignissimis, quæ ad meditationes optimam occasionem præbent. Inter cetera vero, hoc quod proposui Thema mihi arrisit, partim quia ad alia enodanda, subsidia congerenda plus spatii desiderabant, partim quoque quia hac ex re plus quam aliunde apparet, quo modo & quam diu jam in iis terris, a quibus Cura Sexus exulauit allaboratum sit pro legibus statui aptandis & pro ea euertenda. Etsi igitur in compluribus regionibus, sicut & in nostris foris huius materiae usus cessauit, non ideo tamen inanem operam nauare puto, cum in alijs terris eo frequentior superstes deprehendatur ista scœminarum, moribus antiquis quidem conformis, hodiernis vero repugnans refrenatio. Quæ cum ita sint non sine fructu in rei originem verumque fundamentum ac rationem inquire, ac exinde pro mutato rerum statu, quare & ista Cura immutata ac postea abrogata, in alijs vero terris retenta sit, dispici posse, arbitror. Præcipue cum germanicarum legum hoc ferme sit commune fatum, vt antiquum splendorem alibi amiserint, alibi autem vel retinuerint, vel immutaram faciem acceperint, adeo vt nullibi legem germanicam, negotia priuatorum determinantem, reperias quæ ubique æqualiter vigeat, ita vt vsque huc multum inter eruditos discutatum sit, vtrum jus germanicum vniuersale existat, necne, atque maxima exinde orta sit juris patrii difficultas, qua nullo

lo alio modo, ac legibus prouinciarum inter se sedulo comparatis, tolli potest. Quemadmodum autem ad istam discrepantiam ventum sit, partim ex proposita materia apparebit, cum statuta nostra antiqua exceptiones a regula communi jam formauerint; vt autem regulam genuinam proponere possim, inter reliquas mediæ aui leges, quæ de Cura Sexus disponunt, has, quæ in vicinia obtinuerunt. elegi & Ius Prouinciale Saxonicum secutus, hoc ex genuinis fontibus ac rationibus deducere exceptionesque juris statuarii nostri subnectere demum institui.

CAPVT I.
DE CVRA FEMINARVM IN GENERE
EIVSQVE ORIGINE.
SECTIO I.
DE CVRA IN GENERE, SPECIATIM
DE CVRA FEMINARVM.

§. I.

Curam in genere definiri posse arbitror, quod sit munus publicum, quo quis bona & negotia eorum, administrare tenetur, qui propria vi & potestate illis præesse non possunt 1) præcipue cum in hac notione jus romanum pariter ac germanicum variis tamen extensionibus adhibitis, conueniant, quod paullo inferius dilucidius apparebit. Patet etiam differentia inter Curam & tutelam, hæc enim personæ directionem coniunctam habet, illa non æque, cum solummodo circa administrationem eorum, quæ bona concernunt, versatur 2). Differt quoque a procuratione; Procurator enim ab ipsa persona, cuius negotia administranda sunt, constituitur, potestas autem curatoris ex jure superioris, cui conuenit curare, ne subditorum bona dissipentur, deriuatur.

1) *Daries* Institut. Jurisprud. vniu. §. 744. 2) idem §. 843.
Cor. I.

§. II.

Cum igitur Cura sit munus publicum, quod inuoluit potestatem administrandi bona & negotia alterius, prius, vt huius potestatis originem disquiramus, necesse est. Est autem hæc potestas, imperii ciuilibus effectus; ille enim, cui summa in rem publicam inspectio & regimen competit, curare debet, vt vnicique ex subditis bene sit, & vt ea propter bona eorum rite administrantur; hoc autem obtineri sane non poterit, si ii qui ex mentis vel corporis imbecillitate, rebus suis ita supereffe nequeunt, vt non modo laciones & iniurias, sed & fraudulentas inductiones, defraudationes & ad bonorum dilapidationem persuasiones, ab aliis illatas proprio ingenio auertere non possint, alii magis versati, & rebus gerendis magis idonei, adiungendi igitur sunt, qui eorum bona administrant & negotia perficiant, suoque consilio succurrant, his imbecillibus reipublicæ membris, vt eadem conditio procuretur, qua reliqui ex statu ciuili gaudent.

§. III.

Ex hisce dictis facile quoque apparet, curam pariter ac tutelam munus esse publicum; Nemini enim in alterius bonorum administrationem jus competere potest, quam vel per specialem concessionem eius cuius bona administranda sunt, quo casu vero Procuratio oritur, qua huius loci non est, vel per delationem eius, cuius est regimen reipublicæ, ex iusta causa factam, ad salutem publicam promouendam, quo casu cura nostra oritur, & ab eo descendit, cui jus eam deferendi, ex suprema inspectione ciuili aduersum est. Subditos itaque ad curam pariter ac ad tutelam subeundam cogi posse, juris publici vniuersalis principia suadent 1); ad munera publica enim subeunda quemlibet ciuem adstringunt. Nec differentia induci potest ex eo, quod maius sit periculum si quis tutore destitutus sit, quam si quis Curatorem non habeat, cum in vtroque casu salus reipublicæ læditur,

ditur, licet in priori, persona pupilli æque cum bonis interire possit, cum in posteriori, bonorum solummodo periculum sit metuendum. Iniuste recusantium Tutorum & Curatorum poenam vero diuersam esse debere, puto ex aequitate naturali; Tutor enim in non adeundo contumaciter tutelam, reipublicæ non solum vtile membrum in persona pupilli corrupta perdere, sed & eius bona, quorum conseruationem salus publica postulat, dilapidationi exponere potest, ita vt ad paupertatem redigatur pupillus, e contra Curator recusans iniuste, solummodo ad inopiam redigere potest reipublicæ membrum; cum igitur Tutor dupliciter possit peccare, dupliciter quoque est puniendus. Et hisce quidem concordat Speculi Saxonici Glossa; quod ipsum quoque praxi edocemur. Tametsi enim sint, qui agnatum vel cognatum, in petendo curaore negligentem, eadem ratione puniendum esse censeant, ac si negligentia in petendo tutore commissa esset, eorum tamen opinio nec analogiæ juris conformis est, quæ leges poenales stricte explicari iubet, neque etiam vsu fori comprobatur 2).

1) *Daries* Inst. Iurisp. vniu. §. 744. 2) *Engau* de poenis in petendo tutore negligentium & *Io. Chr Franke* de successione liberorum matri in tutore ipsis petendo negligenti, hodierno iure non adimenda.

§. IV.

Suprema Curatorum Lex igitur esse debet salus publica, eorumque administratio secundum hanc normam debet esse comparata. Is ideo cui ius constituendi curatorem competit, cautus esse debet, vt talem eligat, qui ex salute publica administrationem gerere, finemque, ob quem constitutus est adimplere possit; remouendus ergo is est qui desit ita administrare, Ius remouendi vero illi competere debet, cui competit constitutio & generatim remotio a publicis muneribus 1).

1) *Daries* alleg. §. 845. Corr. I,

§. V.

§. V.

Qui denique curæ subiecti sunt? procul dubio sunt ii, qui propter impedimenta vel phyfica vel moralia in sua persona contingentia, salutem publicam promouere, & vt membra reipublicæ vtilia, ex propriis viribus ita rebus suis superesse nequeunt, prouti hoc finis reipublicæ requirit, & ab alio membro exigitur. Ex quo apparet, cur Ius Ciuile furiosos, mente captos, prodigos, Curæ necessario subiecerit; morbo fontico laborantes surdos, mutos vero, voluntaria Curæ reliquerit, in his enim non adeo improbable est, reipublicæ finem addito Curatore, melius promoueri posse, quam his sibi ipsis relictis, cum mente adhuc valeant, & defectus corporis Curatore intercedente, tamen non in melius formari potest. Hinc recte DD. curam & tutelam diuidunt in *administratoriam* siue *plenam*, quæ ob naturalem imbecillitatem datur, ac personæ & bonorum directorium tribuit, & *defensoriam* siue *minus plenam*, quæ ob ciuilem imbecillitatem locum habet, nec proprie directorium actionum curatorii tribuit, sed eum tantum in finem institui solet, vt, qui eiusmodi imbecillitate ciuili laborant, consilio instruantur, quod in ipsa cura sexus, de qua mox latius exponemus, vsu deprehenditur conf. Gottl. Reise de fundam. tutelæ. legitimar. jure Saxonico antiquo, medio & recentiori. §. 13. & 14.

§. VI.

Ex his itaque a contrario euidenter concludi potest, eos, qui corpore & mente valent, & ipsi finem reipublicæ obtinere possunt, curæ nequaquam esse subiectos, & si Curæ subiciantur, eis iniuriam fieri, cum per hanc subiectionem inutilibus reipublicæ membris annumerentur, qui non nisi alio interueniente, finem ob quem in republica nati obtinere possunt. Et sane hæc mihi ratio videretur esse altera, quare jus ciuile vitio corporis laborantes, curæ voluntaria solummodo subiecerit, quia horum existimationi ciuili, quæ
vicio

vicio corporis contingente non interimitur, hoc modo par-
 cendum esse iudicatum fuit, quæ laesa fuisset, si cura necessa-
 rio adstricti fuissent. Priscos Romanos hoc quoque optime
 agnouisse, vel patet ex eo, quod minoribus curatores non
 dabant, & hi eos recipere, strenue recusabant. Integritati
 enim morum apud Romanos maxime conueniebat, vt qui-
 libet iuuenis, obligationem suam agnosceret, se esse ad sa-
 lutem reipublicæ natum; & historiæ nos docent, quam lau-
 dabilem operam hi iuuenes romani nauarent, nec sanguine
 parcendo eam promouendi. Maximo opprobrio igitur fi-
 bi reputabant, si declarabantur, huius rei non capaces 1),
 quod dato Curatore accidebat. Hæc principia quidem in
 incunabulis romanæ reipublicæ, vbi virtus politica florebat,
 optimam frugem reportabant, & honoris stimulum excita-
 bant. Progressu autem rerum, cum diuitiæ Romæ cresce-
 rent, & salutis publicæ pars in his poni cœpisset, ita vt ci-
 uibus aliquid esset, cuius dilapidatio detrimentum inferebat,
 & saluti publicæ parum conueniebat, de curatore demum
 minoribus adiungendo, qui rem familiarem eorum dirige-
 rent, cogitatum fuit & *Lex Latoria* A. V. C. CCCCXC. fere-
 batur, quæ sanxerat, vt adolescentibus XXV. annis minori-
 bus, quæ sanxerat, Curatores causa cognita darentur 2). Fal-
 sum autem est, quod *Heineccius* ait, lege *Latoria* Sancitum
 esse, minoribus curatores non nisi petentibus, & causam ad-
 legantibus, dari oportere. Quis enim sibi persuadeat, mi-
 nores Prætorem adiuisse, & causam, quare de curatore ipsi
 prospiciendum sit, luxuriam nempe, dilapidationem, cet. al-
 legasse? Ridiculus sane esset legislator, qui talia a iuvene
 desideraret, præsertim cum mores romani, jam in peius ru-
 erent. Rectius ergo dicitur: agnatorum fuisse, causas apud
 Prætorem exponere, quare nimirum curatores iuueni mino-
 ri dari deberent; quod vnice intendebat *lex Latoria*, de qua
 peculiari dissertatione eleganter exposuit *Hatzer*. Enimue-

ro cum vel sic minoribus opprobrio esset curatores accipere, cum semper causa reddenda esset, qua ipsos rerum suarum administratione superesse non posse, demonstraret: sapienti plane consilio Imp. Antoninus constituit 3), minoribus, etiam non redditis causis, curatores dari oportere. Quod latius Capitolinus in eius vita C. XI. tradidit. Hoc ipso ergo effectum est, ut salvo pudore, ipsis de curatore prospiceretur. Ut vero minores cogeret, Praetorem de concedendo curatore adire: sapienter constituit, ipsis non alia ratione bonorum administrationem committendam esse; quo ipso id evenit, ut nemini nisi volenti, curatores dari viderentur, praesertim cum ipsis ingrata persona non facile obtruderetur 4). Hinc ipse adeo Iustinianus 5). ait, curatores inuitis non dari solere, & multi adeo Iureconfulti idem etiam quoad Ius Iustinianicum nouissimum obtinere statuerunt 6).

- 1) L. 2. ff. Si a parente quis manumiss. *iniquum enim reputabatur ingenuis hominibus non esse liberam rerum suarum alienationem.* 2) Heinecc. Antiq. Lib. I. Tit. XXIII. §. 6. M. Latorii Planciani. Tribuni plebis tempore enim, lux in rempublicam sese infundere cepit, qui adolescentes praecipue maxime corripuerat, cuius rei emendandae causa Latorius legem suam rogabat Gundling Digest. Lib. IV. Tit. IV. §. 5. 3) Ge. Conr. *Crusius* in diss. ad Constitut. D. Marci de Curatoribus minorum XXV. annis c. 1. 2. 4) L. 35. §. 1. ff. de admin. tutor. *Otto* in Comm. ad Inst. p. 135. 5) §. 2. I. de Curat. 6) *Racuardus* Lib. I. Variorum cap. 17. *Nood* de pactis c. 20.

§. VII.

Præmissis his facile apparet, curam maiorennium feminarum a Iure naturæ maxime esse alienam. Cum nondum demonstrari potuerit, eas, si robur naturale membrorum exceperis, in aliis negotiis, ubi iis plerumque curator adiungi solet, debiliores & imbecilliores esse masculis, & paria igitur

tur inter masculos & feminas ratione curatoris jura obtinere debere, ex aequitate naturali statuendum esse puto. Nec facilitas eas decipiendi adeo magna est, ut reipublica damnum exinde metuendum sit. Secundum principia naturalia igitur feminis iniuriam fieri, cum requiritur, ut negotiis suis curatorem adhibeant manifesto apparet. Ad quod demonstrandum plurimum facit experientia quotidiana, cum ea duce videamus, res & negotia feminarum in iis regionibus, ubi ista cura sexus non observatur perinde feliciter administrari & geri, ac in iis terris ubi illa adhuc viget. Tantum igitur abest, ut illa pro praesidio haberi possit, ut contra multa ad litium protractionem conferat, & sapissime receptaculum nequitiae causas orantium efficiatur; imo & in terris iis, ubi etiam ad extrajudicialia negotia curatore feminae opus est, contractus & commercia privata difficiles reddunt, quae ut promoveantur, salutis publicae convenit, potius vero a contrahendo cum femina arcet, & centenas alias inconuenientias inducit, quae ex nimis huius rei subtilitatibus oriuntur 1). Quidquid igitur dicat *Schilterus* 2) ex facilitate labendi, sexui sequiori annata demonstrans, hanc Curam Iuri naturali convenire, tamen in contrarias partes ire cogor. Nec me mouet *Berlichii* 3) & *Carpzovii* 4) aliorumque Ictorum ratio ab imbecillitate Sexus desumpta, cum prouti patet, & imbecillitas & facilitas labendi utraque sint mere excogitata. Huc quoque non facit *Schilteri* 5) assertum, feminas Curae ideo subiectas, quia maris natura sit melior & dignior atque ad imperandum constituta: deficit enim huic argumento filium consequentia, imperiumque virorum extra potestatem maritalem sacris etiam litteris approbatam 6), extendere nolim. Quidquid autem sit, legibus introductam istam Curam inuenimus & antiquis temporibus praecipue observatam exacte fuisse nouimus. Nostro vero auctore Icti inconuenientias sentientes, interpretatio-

nibus suis rem eo verterunt, vt antiquus rigor maxime cesset & nihil nisi consiliarii necessario adhibendi persona, superfit 7). Meræ igitur ciuiles sunt istæ leges hanc curam introducentes, earum itaque rationes detegere, verumque huius curæ habitum ex antiquo & medio auro, vbi maxime vigeat restituere, operæ pretium erit, nosque in præsentiarum maxime occupabit.

- 1) *Leyser* spec. 13. med. 3. & spec. 328. med. 22. *Berger* elect. disceptat. forens. L. 8. Ord. I. n. 2. qui plura huc facientia simul adfert & testatur, Ordines Prouinc. Saxon. his rationibus motos, in Comitibus Anno 1699. habitis, consilium de abolenda penitus cura sexus iniisse: Sed euentu hæctenus caruerunt, pia ista desideria. 2) *Exercitat.* ad ff. X. §. 19. 3) *Part.* II. *Concl.* 17. n. 3. 4) *Constitut.* 15. *Def.* I. n. 2. *sqq.* 5) *Exercitat.* ad ff. X. §. 17. 6) *Genef.* 3. *vers.* 16. 7) *Leyser* spec. 328. med. 22.

§. VIII.

Conuenientiam iuris romani & Iustiniani cum istis principiis ex naturali æquitate deducis demonstrare, facili negotio fieri posse sat cognitum est; nullas enim sanctiones ibi deprehendes, quæ ex iis deriuari nequeant & plane ignota est Triboniano ista de cura sexus sanctio. Sat congrue igitur secundum ius romanum Iustinianum Cura describitur; quod sit potestas administrandi bona & rem familiarum eorum, qui rebus suis ipsi superesse nequeunt 1) Sed hæc cura romana primario nos non occupet, eam igitur altius indagare, instituti ratio non permittit, qua propter ea relicta, quid secundum ius Germanicum, ea de re statuendum sit, disquiramus.

- 1) L. 20 ff. de Ritu nupt. & L. 8. C. de Nupt.

§. IX.

Secundum ius germanicum, si principia circa curam sexus in genere enotare velis, multo latius eam patere quam iure romano reperies. *Nescit enim ius nostrum differentiam*

res orba innupta in fratris agnitione proximi Tutela sunt: tamen aliunde cognitum est, quantum interpolatarum LL. XII. Tab. numerus & adhuc circumferatur; ita ut talis lex, quae non ex probatis auctoribus ut genuina probari potest, pro falsa utique sit habenda, & hoc quoque vitio illa lex laborare mihi videtur. Si autem sit genuina, ex patrio Romanorum iure in XII. Tab. relatam esse, probabilior mihi videtur. 2)

- 1) Differtat. ad ff. cit. §. 227 2) *Rofini* Antiq. Rom. Lib. 8. Cap. 6. qui ex Cicerone & Livio hanc Legem restituere voluit, quae loca vero, si penitus inspexeris nihil plane probant. *Gubernius Costanus*, quaest. Iur. memorabil. Lib. 1. Cap. 21.

§. XII.

Nec simpliciter igitur afferere malim hanc curam non nisi ex XII. Tab. Romanis innotuisse. Hoc vero non obstat. quo minus statuamus, huius curae originem LL. XII. Tab. antiquiorem esse, & nihilominus a Graecis repeti debere. Locus quidem *Livii* 1) quem pro stabilienda ista sententia allegant, ne verbo quidem Graecorum mentionem facit, licet testetur ibi *Livius*, maiores Romanorum hanc curam novisse. Mihi itaque omnino videtur probabile, curam sexus apud Romanos a Graecis profectam esse, tum quia Romani iam ante XII. Tab. moribus graecis usi sunt 2), tum quia mores Graeci cum Romanis exacte conspirant, nec alia ratio huius convenientiae in promptu est 3). Ceterum compertum habemus ex *Plutarcho*, 4) quod jam multis retro interiectis annis priusquam LL. XII. Tab. a Graecis affererentur haec sexus tutela, Roma fuerit cognita, & quod illa, si non a Romulo ipso certissime tamen a Numa rege sit instituta 5). Quicquid itaque sit, hanc curam Romanorum non modo cognitam, sed etiam in maximo vigore fuisse, *Schilterus* sat probatorum auctorum testimoniis suffultus, optime probat 6) ita ut nihil quod valeat, a *Schiltero* dictis, adici possit.

1) Lib.

1) Lib. 34. Cap. 2. *Maiores nostri nullam ne priuatam quidem rem, agere feminas sine auctore voluerunt, in manu esse parentum, fratrum, virorum.* 2) *Scipio Maffei* in monumentis Erraticis & Latinis. C. 15. 3) *Io. Meurfii Themis Attica* Libr. 2. c. 9. *Orto de perpetua feminar. tutela* C. I. 4) *In Numa* p. 66. 5) *Locus Plutarchi* hoc discrete approbat inquit enim *Τιμῆς δὲ μεγάλας ἀπέδωκεν ἱερῶν παρθένοις, ἃν ἔσι καὶ τὰ διαδέσθαι ζῶντος ἐξείναι πατρὸς, καὶ τὰλλα πράττειν ἀνευ προσώβης, διάγυρας, ὡς περ αἰτρίπαιδες;* quæ ad litteram ita verrenda sunt. *Honores vero magnos tribuit sacris virginibus, quorum est & testamenta facere, vivente existente patre, & alia facere sine tutore viventes sicuti tres liberos, habentes.* Bene equidem scio, quæ ab *Heineccio* ad *L. Pap. Popp.* Lib. I. Cap. 2. §. 8. & Lib. II. Cap. II. §. 2. atque in *Antiq. Lib. I. Tit. 13. §. 16.* not. f. contra hæc *Plutarchi* verba obmota sunt; sed ab omni ratione aliena est eius emendatio verbi *ἀπέδωκεν* in *ἀπέδωκεν* per quod euincere intendit hoc Privilegium Vestalibus concessum non a *Numa*, sed posterioribus temporibus a Romanis, quia ius trium liberorum ad cuius imitationem inuentum sit, *Numa* rege multo recentius sit. Quicquid autem dicat *Heineccius*, *Plutarchum* tamen neque errasse, prouti *Io. Rulando* in animaduers. ad *Plutarch. V. p. 74.* visum, neque hunc locum, emendatione egere, mihi viderur. Imo enim non sine vrgentissima necessitate a communi lectione recedendum, & ei insistendum est vsque dum sensum non aliter habere queamus, locus vero noster etiam sine emendatione admissa optime intelligi potest: Ido Hæc emendatio *Heinecciana*, contextui etiam aduersatur, cum *Plutarchus* ante & post hæc verba de *Numa* rege, & non de Romanis in genere loquatur. III. *Heineccius* l. c. ad *L. Pap. Popp.* se ipsum refutare viderur, cum ipse agnouit, solemne esse *Plutarcho*, hoc modo narrationibus subiungere suis, quæ posterius circa eam rem instituerint; quod simul exemplis pluribus demonstrat. Quæ cum ita sint ad miseram emendationem verbi *ἀπέδωκεν* (scil. *Numa*) in *ἀπέδωκεν* (scil. *Romani*) recurrentum esse haud puto, cum potius *Plutarchi* mens sit:

fit: Tribuit Numa Rex Vestalibus ingentes honores, inter quos etiam referendum est, quod omnia sine Tutore, quo omnes feminae reguntur, facere possint, quemadmodum Plutarchi temporibus, tres liberos habentes, hoc privilegio vebantur adeo ut verba *ὄσπερ αἰτεῖται* non ad Numae tempora sint referenda, sed potius tanquam illustratio ab exemplo Plutarchi temporibus recentior ortu & omnibus nota sint adiecta. Quapropter haec verba Plutarchi ad probationem eius quae in §. dicta sunt, optime concludunt & testimonium praebent, quod ista cura tempore Numae jam fuerit cognita. In primis error *Heineccii*, inde etiam confelli potest, quod diu ante Augustum Vestales a Cura sexus immunes fuerint. Ita Tarquinia, Sacerdos Vestalis Campum Martium populo romano donavit, teste *Gellio* Lib. 6, c. 7. quod sine auctoritate Curatoris, si quem habuisset, fieri non potuisset. Similiter Minucia Vestalis, cum suspecta esset apud Pontifices, ob cultum iusto mundiorem, iussa est, non sacris tantum abstinere, sed familiam quoque in potestate habere. *Liuius* Lib. 8. C. II. quam in potestate habere non potuisset, si ipsa quoque Curatoris imperio obnoxia fuisset. Pluribus id docuit Io. Fried. *Eisenharth* de Vestalibus & jure Vestalium §. 21. 6) *Liuius* l. c. Cicero pro Murena Cap. 12. *Heineccius* l. c. §. 16.

§. XIII.

Ne autem enodationem huius dubii, quemadmodum nimirum dispositiones Romanorum circa curam feminarum, ortae sint plane intactam relinquam, ea quae hac de re mihi videntur verosimilia, in medium afferre conabor, contentus ceterum, si in posterum de meliori edoceor.

Sat cognitum itaque, atque exploratum cum sit, quod leges cuiuslibet regionis ad formulam imperii eiusdem, aptatae esse debeant & quod quaelibet formula imperii, quasi de se ipsa & ex natura sua, certas sanctiones legales producat, quae vel ex praescripto imperantis, vel ex consuetudine subditorum videntur deriuant; sequitur per se discrepantiam aliquam legum ad usum reipublicae aristocraticae vel demo-

democratica, & ad vsum imperii monarchici conditarum esse debere. Cum porro in rebus publicis præcipue democraticis, exacta æqualitas civium obseruari debeat, & quodlibet reipublicæ membrum ibidem plus quam alibi ad conseruationem totius allaborare debeat, quia certo respectu tanquam coimperans considerandum sit, cum in eius modi republica imperium penes omnes collectiue sumtos sit; sequitur iterum quod ad communem finem obtinendum nihil tam necessarium sit, quam exactam æqualitatem cogitationum & idearum inter omnes ciues, de negotiis publicis gerendis conseruare, & perficere, vt singuli, communi quasi instinctu moti, ad vnum quoddam obiectum ruant, cum e contrario nihil præter dissidia quotidiana, secessiones, imo & euersio totius corporis politici oriatur, cuius rei etiam historix, præsertim antiqua nobis testimonia præbent 1).

1) *Montesquieu* Esprit des Loix Liv. III. V, & VII

§. XIV.

Quibus itaque præmissis, facili negotio concludi poterit, quid de ortu ac progressu doctrinæ de feminarum cura apud Romanos sit sentiendum. Abunde enim ex romanis scriptoribus, formula imperii romani antiqui constat; si igitur Cl. de *Montesquieu* 1) sequamur, haud absurdum fore putò, si statuamus, hanc dispositionem circa feminarum tutelam, Romæ obseruatam, ex eiusdem etiam formula imperii ipsa, ortum traxisse. Quilibet enim lubenter concedet, quod in Roma antiqua, vbi quilibet ciuis partem sollicitudinis publicæ habebat & vbi mores admodum rigidi & perpetuis fere bellis gerendis adfueti erant, nihil adeo necessarium fuerit, quam exactam itenditatem iudiciorum de rebus gerendis, inter ciues promouere, vt omnes ad vnicum communem finem actiones dirigant suas; Quod autem vt obtineatur, nulla lex præceptiua satisfaciet, per ambages itaque ad finem perueniendum est. Maxime ve-

ro huc facit, si feminarum semper ad opposita tendentia ingenia in contemptum virorum deducantur; Illæ igitur in publicis rebus gerendis, non modo non admittendæ, verum etiam priuatæ suggestiones & iudicia earum quibus viros ad res gerendas destinatos, in opposita vocare queant, ad irritum & ad contemptum virorum redigendæ sunt. Quare vt conditio earum alias libera, limitibus circumscribatur, necesse est. Huic fini obtinendo vero nihil aptius est, quam vt iis negotiis omnibus interdicitur, & vt in classem eorum referantur, qui ob imbecillitatem, rebus superesse nequeunt, & ea propter Tutor vel Curator eis adiungatur. Id quod & Romæ factum esse nouimus.

1) Liv. VII. Cap. 12.

§. XV.

Imitati sunt igitur hac in re Romani Græcos. Hi enim præsertim Spartani rempublicam plane militarem instituerant, ad cuius normam Romani fere componebantur. Iam cum Spartani feminas ab honoribus excluderint, & perpetuæ Curæ, obnoxias reddiderint, admodum probabile est, Romanos hoc etiam institutum, ex paritate rationis, in formula imperii fundata, a Græcis deriuasse, in plerisque institutis enim, Romani, Atheniensium & Sparta instituta publica, in usum vocarunt.

Quomodo denique, & ex quibus rationibus hæc cura apud Romanos iterum defuetudine abolita, & quomodo eapropter Scrum Velleiam, introductum fuerit, eleganter docet THOMASIVS dissertat. de vsu exiguo Scti Vellej. in For. Germ. §. 3.

§. XVI.

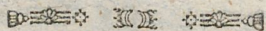
Hæc sunt quæ quoad originem & fontem huius Curæ femineæ apud Romanos e re visum est; sed parum hæc ad institutum conferre videntur, nisi origo eiusdem germanica, ex his liquefcere possit. Leges antiquissimæ germanicæ adhuc supersistentes, ex omnibus ferme prouinciis testantur, hanc
tute-

tutelam perpetuam in usu viguisse & per omnem Germaniam obseruatam pariter fuisse 1). Ne autem frustra de origine eius disquiramus; ad ea principia, quæ de eius ortu apud Romanos (§. 13. sqq.) annotata sunt, recurrendum est, cum nullibi constet, hoc institutum ab exteris esse receptum. Verum quidem est, quod barbaris illis temporibus, in quæ famosæ illæ gentium migrationes inciderunt, Germani, vicinas gentes inuaserint, nouaque regna atque sedes erexerint, in quas suos mores & consuetudines secum introduxerunt, & peregrinis miscuerunt, quod de Francis, Gothis, Burgundionibus ac Longobardis notum est, 2) quæ gentes vero omnes mutatis sedibus & mores & leges magna ex parte mutabant, tamen cum nunquam reuenterentur 3) nihil peregrini juris in Germaniam transtulerunt. Imo testatur *Montesquieu* 4) eos quod ad nostrum scopum attinet, tutelam feminæ in exera regna occupata, quidem apportasse, sed paulo post, mutato regni statu deposuisse.

- 1) *Schilker* Exercitat. ad ff. Exere. 37. §. 241. 2) *Brunquell* Hist. Iur. Cap. 2. §. 21. *Kopp*. Epoch. 2. th. 10. 3) Potiora tamen jura & consuetudines domesticas, in exteris regnis, victores retinuerunt, cum v. c. Longobardi, licet Italiae domini facti sint, ad hunc vsque diem, multa instituta seruarint, Germanicam originem prodentia. Quod & de Burgundionibus, Anglis, cet. dicendum est. conf. Hug. *Grotii* Commentariolus de jure Germanico, *Conring.* de Orig. Iur. Germ. cap. 3. sqq. *Heinecc.* Hist. Iur. Cap. I. §. 13, 21, 27, 28. 4) *Esprit des Loix*. Liv. VII. Cap. 12.

§. XVII.

Negandum quidem non est, leges Ripuariorum Alemannorum, Bojoariorum, Frisionum, Burgundiorum, Anglorum, Saxonum, Werinorum & Sclauorum, ob easdem gentium migrationes, & cum exteris commercium, aliquid peregrini, præcipue romani moris ac consuetudinis contraxisse 1), sed huc sane quod de feminarum tutela ibi dispositum

tum est, non pertinet, cum ea apud Romanos tunc temporis jam in desuetudinem abierat. Hanc ergo tutelam in Germania antiquiorem esse saeculo V. ubi nimirum gentium migrationes coeperant, manifesto liquet.

1) *Conring. cap. 2. Struv. hist. Iur. Germ. Cap. 6, §. 2. Heinecc. hist. Iur. Lib. II, §. 113, 114.*

§. XVIII.

Quare, cum illis antiquis temporibus, Germaniæ incolæ, in eodem ferme perpetui belli statu, ac priscei Romani vixerint, si exceperis, quod illi initio quidem intestinis magis bellis, & vitæ rationi aliquantulum duriori, & venatione, modicæque agriculturæ & pecoribus pascendis dediti vixerint, prouti ex Tacito nouimus. Sane probabile videtur, quod sexus sequior ad mitiora semper declinans, pari ratione, ac apud priscos Romanos factum, aliquo modo in conditionem deteriore[m] reduceretur & aliquo contemtu, iudicia feminarum de rebus publicis gerendis, afficerentur, necesse est. Germanos enim veteres feminas respectu masculorum contempsisse, ob imbecillitatem siue veram siue falsam certum est. Hinc nec dignæ iudicabantur, quæ vindictam sumerent. Ita v. c. *Ius Iuricum* (Zürtsches Löwbuch) 1) ait, *Fromweßvolf de leggen unde nemen keine Manbote, wente gelick alse se an Nemande siet wrecken mōgen, so is och andern de Brack wedder en verbaden.* Exinde igitur sine dubio de earum perpetua tutela in Germania cogitare coeptum est. Alteram huius rei rationem introductionis vero specialiore[m], nobis tradit *Estor.* 2) Quando nimirum femina in iudiciis causas tractare debebat, & probatio ex more temporum duello erat peragenda, duellum a femina suscipi non poterat regulariter; quare vt defensorem masculum habeat, qui duellum suscipiat, necesse erat. Ita vt postea proscripto iudicio duellico, ea feminarum cura tamen remanserit in quibusdam locis,

1) Lib,

- 1) Lib. 2. Cap. 25. 2) in der deutschen Rechtsgelehrtheit, Theil 3. §. 981.

§. XIX.

Apparet itaque ex his rationibus sicuti ex ipsis quæ supersunt legibus hanc curam sexus olim in maximo usu viguisse, & non ad iudicialia modo negotia, sed etiam ad extrajudicialia protensam fuisse, nobis auctor est *Polackius* 1). Per varias tamen temporum fluctuationes ista cura, cum ipsis legibus, in quibus de illa dispositum erat, in aliis terris in defuetudinem abiit, in aliis vero retinebatur, imo etiam ampliabatur, quo præcipue illæ gentes pertinent, apud quas paucissima circa jurisprudentiæ antiquæ faciem mutabantur, quibus præcipue Saxones annumerare debemus 2).

- 1) *Iurisprud. Germ. antiq. Lib. 1. cap. 15. §. 3.* 2) *Brunquell, Hist. Iur. Part. 4. Cap. 6. §. 3. Conring. l. c. Cap. 13.*

§. XX.

Increfcens vero sæculo X. & sequentibus ius romanum Iustinianæum, quod a pristinis circa curam sexus institutis, plane purgatum erat; juris patrii amatores eo vertit, ut jura indigena, in moribus utentium, & sine scriptis existentia, colligerent, atque in scripturam referrent 1) & hoc quoque modo cura sexus inter alia conseruabatur, cum speculis, Saxonico pariter ac Alemannico nec non plurimis statutis vrbium, ab eo tempore confectis inferebatur 2).

- 1) *Conring de orig. Iur. Germ. Cap. 26. & 27. Bahmer Ius Eccl. protest. Lib. I. Tit. 2. §. 48. Heinecc. Hist. Iur. L. 2. Cap. 2. §. 50. 55. 63.* 2) De origine statutorum vid. *Riccius von Stadtgesetzen L. I. Cap. I. §. 3. 199.*

§. XXI.

Ex his itaque dictis, origo illorum morum & consuetudinum, quæ deinde legalem auctoritatem obtinuerunt repeti debet. Nec improbabile videtur, feminarum curam, ex pristinis Saxonum ac Thuringorum consuetudinibus, & antiqua vitæ ratione, cum per tractum sæculorum conserua-

ta esset & in speculum Saxonicum receptam, & in antiquissima ciuitate Erfordienſi, ab eius origine, vsque ad condita quæ superſunt ſtatuta antiquiſſima, ſine ſcriptis obſeruatam eſſe, donec Anno 1306. primæ limitationes circa eam, de quibus infra erit dicendi locus, addebantur, donec tractu temporis, conſuetudo deſuetudine victa, plane exoleuit,

§. XXII.

Nec ſunt quidem Saxones ſoli, qui vetuſtas illas, circa Curam femineam, conſuetudines retinuerunt; permanſit enim hæc Cura fere in omnibus illis regionibus, vbi ſpeculum Saxonicum recipiebatur 1) ſed & in aliis regionibus, quæ hoc ſpeculum nunquam iagnouerunt, veluti in terris Iuris Lubecenſis conſeruata eſt 2). Ne autem juſto latius excurram, gradum apud Saxones ſiſtere, eorumque diſpoſitiones circa curam feminarum, quatenus ad declarationem antiqui Iuris Erfordienſis, aliquid conferre poſſunt percurram, atque demum quid hac de re huius loci obtinuerit afferam, hocque modo differentias enotare ac detegere operam nauabo.

1) *Siruu.* Hiſtor. Iur. Cap. 6. §. 23. 2) *Meu.* ad Ius Lubec. L. I. Tit. 7. Art. 5. No. 7.

CAPVT II.

DE DISPOSITIONIBVS IVRIS SAXONICI CIRCA CVRAM FEMINARVM.

SECTIO I.

DE HVIVS CVRÆ INTRODVCTÆ NOTIONE ET DI- VISIONIBVS.

§. XXIII.

Primo loco hic, vt annotetur tractatio requirit, nos non loqui de curatore feminarum, prout eum Ius Saxonicum Electorale ſiſtit, ſed ſolummodo ius Saxonicum com-
mu-

munne 1) hic suppositum est. Illud enim tanquam nouior lex, varia immutauit; quorsum pertinet inter alia, quod I. S. Electorale hanc curam quoad virgines & viduas, ad extraiudicialia negotia etiam extendat; adeo vt omnia sine curatore gesta, sint irrita, & ea tantum valeant negotia, quæ circa res mobiles suscipiuntur 2). Cum contra I. S. Commune in negotiis solum judicialibus, curatoris adhibitionem requirat, 3) virginibus & viduis vero quoad extraiudicialia, agendi libertatem relinquat, salua tamen si læsa sint restitutione in integrum 4). Coincidunt tamen hæc iura quoad mulieres maritatas, quæ consensu maritorum vbique ad negotia sua indigent.

1) de quo videas egregium Libellum: *Ius Saxonicum discrepans, he. differentialis Saxon. Electoralis & communis*. Erf. 1682. 2) *Struu. Exercitat.* 31. §. 94, ibique *Petr. Muller* not. i. 3) I. P. S. Lib. I. Art. 45. *Reinhardt* de femina Saxon. negotiis, absque Curatore validis §. 27. 4) *Thomasius* de vsu exiguo S. C. i. Vellej. in for. Germ. §. 2.

§. XXIV.

Descriptionem huius Curatoris ex mente Saxonum, inuenies apud *Leyserum* 1) vi cuius ille est persona, auctoritate publica constituta, vt mulieri in iudicio agenti, vel etiam (Si ea in matrimonio viuut) extra iudicium negotianti, ope & consilio adsistat, consensum suum præbeat, & auctoritatem suam interponat actibus. Diuiduntur autem curatores feminarum in *legitimos & confirmatos*. Legitimi vocantur etiam *rechte Vormünder*, & sunt vel maritus ratione vxoris, vel proximi agnati 2). Confirmati sunt, qui a magistratu competente potestatem acceperunt, ad negotia feminae consentiendi & auctoritatis interpositione validitatem illis conciliandi. Et hi quidem vel constituuntur *generaliter*, ad omnia indistincte negotia præsentia & futura vel *specialiter* ad certum & determinatum actum siue causam in judi-

judicio pertractandam 3). De singulis sigillatim dispiciemus.

- 1) De Curatore mulieris Saxonico Cap. 1. Th. 8. 2) I. P. S. Lib. I. Art. 46, ibique Gloss. sub voce *ih̄r rechter Worumund*. 3) I. P. S. Lib. I. Art. 47.

§. XXV.

Cura sexus legitima itaque maxime per maritum absoluitur, cui hoc jus ex more Saxonum, 1) diserte tribuitur, simulac thorum conjugalem conscendit. Hoc factō, in negotiis feminae etiam extrajudicialibus 2) mariti consensus ad validitatem conciliandam necessarius est; nec regulariter alio insuper curatore ad sua negotia vxor indiget. Cuius rei rationem *Carpzovius* 3) (*Berlichius* 4) alique Saxonnes, ex §. 5. Institut. de Curat. desumere volunt, vbi dispositum quod tutorem habenti, tutor non detur, qua de re colligunt, quod mulier stante matrimonio, alium curatorem sibi eligere non possit. Conclusionis huius veritatem & verum ad mentem I. P. S. procedat, jam non indubium vocamus, cum non de J. Sax. Elect. 5) sed de communi, nobis sit sermo. Sed falsā, vti mihi videtur, supposita ratione illa conclusio elicitur. Quid enim quaeso, instituta germanica cum jure peregrino commune habent, vt exinde rationes legum domesticarum desumi possint? Vtraque potius jura ita discrepant, vt idem sit summa imis miscere, ac si hęc miscere velis. Sat etiam deplorandi effectus, ex hac confusione, saeculo anteriori vtitatissima euenerunt, vt hęc venigia recentiores jurium DD. adhuc terreant, & vbique nos moneant, rationes legum germanicarum ex genuinis & propriis fontibus haurire.

- 1) J. P. S. Lib. I. Art. 45. & Lib. 3. Art. 45. in medio. 2) I. P. S. Lib. I. Art. 45. verbis: *Ein Weib mag auch ohn ih̄res Mannes Urlaub ih̄r Gut nicht vergeben* &c. 3) Part. 2. Const. 15. def. 12. n. 4. 4) Part. 2. Concl. 17. n. 10. Iure Saxon.

xon. Elest, enim, omnino vxor eligere potest alium curatorem.
Lünig Codex Augusteus Tom. I. pag. 1130.

§. XXVI.

Quod igitur ad genuinam huius rei rationem detegendam attinet, eam ex moribus & consuetudinibus, per Germaniam vniuersam olim obseruatis dilucide satis enodari posse arbitror. Notum est enim vetere Iure germanico, nuptias interueniente pacto, inter sponsum, sponsaque parentes, & subsecuta traditione fuisse celebratas, vi cuius, maritus peculiare jus in personam sponsa, siue vxoris, oneroso titulo acquirebat. Ex Longobardorum & Saxonum, aliarumque Germaniæ Gentium antiquissimarum legibus superstitibus ac consuetudinibus, dilucide satis hoc probari potest, videamus solum, quæ de Saxonibus supersunt testimonia. Ex eorum lege antiqua, clarissime hæc elucescunt; dicitur ibi 1) sub rubrica DE CONIUGIIS: *Vxorem ducturus CCC. solidos det parentibus eius; & alio loco 2): qui viduam ducere vult, offerat tutori precium emtionis eius, consentientibus adhuc propinquis eius.* Quæ verba si attento animo intuearis, sane probant, marito tale jus in vxorem competiisse, quod etiam ad heredes transmittebat. Tutor enim, cui *pretium emtionis eius* (vxoris) offerri debebat 3) erat secundum eandem legem Saxonum Tit. VII. ex familia & heredibus mariti, eiusque proximus agnatus; verba ibi sonant: *qui mortuus viduam reliquerit, tutelam eius filius, quem ex alia vxore habuit, accipiat: Si is forte defuerit, qui frater est defuncti: si frater non fuerit, proximus paterni generis vel eius consanguineus.* Nihil igitur dubii subest, quin statuamus, rationem genuinam iustituti eius de quo loquimur, ex his magis, quam aliunde esse petendam. Si enim per supra dicta verum est, marito tale jus in vxorem perfectum competere quod dominio proxime accedit: Si enim hoc non esset, emtionis vocabulo, quod semper translationem domi-

D

nii

nii iouoluit, non vfi fuiffent, iftarum legum compilatores; fequitur, vt imperio & direktioni mariti vxor folitarie fuerit fubiefta; fi itaque & hoc verum eft, apparet porro, omnia ab vxore gerenda, pariter etiam a voluntate & direktione mariti dependiffe, & ab huius voluntate ac autoritate, confenfuque interponendo validitatem accepiffe; qui enim mihi folitarie fubieftus eft, de eius negotiis ego etiam folus difponere poffum. Quapropter jus mariti laderetur, fi in negotiis ab vxore curandis alius adiungeretur, qui confenfus & auctoritatis fuæ interpofitione, firmitatem iis demum conciliaret; & feminæ aliquid adderetur, quod in perfona mariti jam adefl, fruflraneus itaque actus committeretur.

- 1) *Lex Saxon.* Cap. VI. 2) *Lex Saxon.* Cap. VII. §. 3. 3)
Gundling de emtione vxorum, dote & morgengaba.

§. XXVII.

Et hæc, prouti ex his legibus deducta funt, fuere principia veterum Germanorum genuina; qua licet, cum conficeretur I. P. S. jam ad defuetudinem vergerent fimul, cum lege Saxonum, tamen tam diu, quam confuetudines & mores obferuabantur, & a Repkouio in fuam compilationem confuetudinum, nimirum I. P. Sax. in Artic. alleg. receptæ funt. Non quidem integræ ac in toto fuo vigore, medio enim tempore inter legem Saxonum & I. P. S. conditum, multum rigoris legi antiquæ Saxonum detractum erat, vt quæ ex ea adhuc obferuabantur, mitiori aliquantulum fpecie apparebant 1) hocque etiam experta eft illa de qua locuti fumus poteflas maritalis, quæ a fuo rigore, in eam quomodo I. P. S. exhibetur curam legitimam mutata fuit, cuius itaque rationem genuinam a fuis incunabulis hoc modo repeti debere arbitror.

- 1) Sic illa Legis Saxonum difpofitio quam fupra allegauimus, cum in Art. 45. Lib. I. I. P. S. recipiebatur adeo murata eft, vt poteflatem in perfonam vxoris valde reftingat & verba funt:
 Ein Weib mag auch ohne ihres Mannes Urlaub ihr Gut nicht
 verze

vergeben noch ihr eigen verkaufen noch ihr Leibgedung auflassen, um das, daß er mit ihr in der Gewehr sitzt.

§. XXVIII.

Multum me mouet etiam ad hoc quod §§. preced. dictum est, statuendum, quod etiam tutela viduarum (§. 26.) proximo agnato defuncti mariti competens, ex lege Saxonum antiqua etiam in I. P. S. sit recepta 1), adeo vt sibi quisque persuadere possit vnum cum altero, etiam extincto vsu legis saxonum obseruatum, & ita in I. P. S. denuo collatum fuisse.

1) Lib. I. Art. 23. Er ist auch (der Söhne ältester ebenbürtiger Schwerdmag) der Witwen, oder des Kindes Mutter Vormund, bis daß sie einen Mann nimpt.

§. XXIX.

Exceptiones ab hac regula generali, quod nimirum vxor præter maritum, alio curatore non indigeat; Iure Saxonico antiquo nullæ fere deprehendi possunt, quod haud dubie ex ambitu lato rationis eius §. 26. allatæ consequitur. Quod igitur hodie variatum esse vidimus, ex I. Sax. electorali, plerumque descendit & ex nouis rationibus additum esse videtur. Quo etiam inter alia pertinet, quod ex male facta applicatione juris romani, marito hac cura in vxorem plane ferme extorta sit per hoc, quod Saxones hodie illos, non prius in vllò negotio pro vxore admittant, quam judicialiter sint constituti, Curatorioque muniti compareant vel cautionem de rato faciant 1). Genuina tamen & ex rationibus antiquis fluens exceptio est, & vxori præter maritum curator dari debet in casu, si maritus & vxor vt separata personæ, sine respectu ad iura familia seu iura maritalia habito, considerantur, & vtilitas mariti cum damno heredum vxoris ab intestato sub negotio versatur 2).

1) Estors deutsche Rechtsgelehrtheit Part. 3. §. 981. 2) Excepta tamen est vxor mercatrix, ob fauorem commerciorum de qua infra §.

§. XXX.

Huc itaque pertinet, si vxor cum marito contrahit. e. g. ratione proprietatis eorum bonorum, quorum intuitu maritus solummodo est usufructuarius 1). Quin vero extra casus a legibus expresse prohibitos, coniuges inter se iure german. antiquo. positis terminis habilibus, ac concurrente heredum consensu, contractus celebrare potuerint, nemo est qui ambigat, cum hoc nullibi prohibitum reperiatur, nec a particulari ad vniuersale consequentia valeat.

Non sufficit porro auctoritas mariti eiusque consensus, si vxor de hereditate transgat 2) & certam pro incerta summa accipere velit. Cuius rei ratio mihi videtur, ne maritus alio modo occasionem inueniat suum lucrum sub hoc negotio promouendi, cum damno legitimorum vxoris heredum qui immobilia in hereditate de qua transgigitur, forte existentia, mortua muliere capiunt; maritus vero vt heres mobilis, hoc ita euitet vxore inducta, vt mobilia loco immobilium per transactionem sumat, & heredes vxoris hoc modo frustretur seque ita solitarium vxoris heredem efficiat.

Carpzou. Part. 2. Const. 15. def. 23. 2) *idem* l. c. def. 22.

§. XXXI.

Altera Curatoris legitimi species ex legibus germanicis antiquis est *vidua* defuncti mariti proximus agnatus, si progenie sit aequalis cum vidua 1). Si vero progenie sit inaequalis, ex iure Prov. Saxon. recidit vxor per obitum mariti in curam legitimam *suorum* agnatorum, 2). Præterea etiam in legitima cura viuunt *virgines*, quibus pariter proximus agnatus earum nimirum frater, vel hoc deficiente, proximus quilibet paterni generis, a legibus germanicis in Curatorem erat constitutus. *Schilterus* 3) hoc ex vetere lege Saxonum Tit. VII. §. 4. afferit, & vestigia eius etiam in I. P. S. 4) deprehendes. Superstes insuper hæc dispositio in quibusdam antiquis statutis remansit, prouti *Meunius* 5) exemplo statutorum

Ham-

Hambürgensium euincit; vbi disponitur: *Nuptæ sunt in tutela mariti, reliqui tutores seu curatores sunt proximi agnati, aut quos magistratus dat.*

Ne autem iusto latius excurram de hac re monuisse solummodo, sufficiat, præsertim cum nullum in Saxonis vsu præbeat, & in omnibus effectibus cum cura datiuæ coincidat, & ipsa viduarum curatela de qua loquutus sum, magis in arbitrio viduæ posita fuisse videtur, quam in necessitate legis 6).

- 1) Hoc enim innuit Art. 23. Lib. I. I. P. S. per verba: *Wo die Söhn binnen iren Jahren sein ir eltester ebenbürtiger schwerd mag nimpt das heergewet alles zu sich und ist der Kinder Vormund* Er ist auch der Witwen oder des Kindes Mutter Vormund, bis daß sie einen Man nimpt, ob er ihr ebenbürtig ist. 2) Iur. Sax. enim vxor per mortem mariti eius dignitatem amittebat quod innuit Art. 45. I. P. S. in verb. *Wenn er aber stirbt: so ist sie ledig von seinen Rechten, und behest dann ihr selbst Recht nach ihrer Geburt, und darum muß auch ihr Vormund seyn ihr nächster ebenbürtiger Schwerdmag, und nicht ihres Mannes.* 3) Exercitat. 37. §. 241. 4) Lib. I. Art. 43. vbi ordinatum est in casu, wo die Klage zu Kampf gehet: so muß oder mag wohl ir Vormund seyn ein iglicher der ihr ebenbürtiger Schwerdmag ist. 5) ad Ius Lubec. L. I. Tit. 7. Art. 4. v. 8. 6) Addit enim Gl. germ. ad Art. 23. Lib. I. J. P. S. voce: *Er ist auch der Witben Vormund: declaratiqnem: ob sie selbst auch solches haben will.*

§. XXXII.

Antequam autem de datiuæ cura disquiramus, de testamentaria hic erit dicendi locus. Ius antiquum germanicum, testamenta quidem plane ignorat, & Tacitus refert 1): *Heredes successores: que sui cuique liberi: & nullum testamentum. Si liberi non sunt: proximus gradus in possessione, fratres, patru, auunculi.* Vfus igitur testamentorum in germania non prius inualuit, quam innotescente religione Christiana & jure romano. Qua de re etiam præcepta juris romani hac in ma-

teria vbiuis fere obseruari animaduertes 2). Natales testamentorum germanici ergo, ad medium auum referri debent, vbi eorum vestigia in vno territorio detegimus, in alio vero nihil plane aut parum hac de re deprehendimus. Saxones praesertim vt postremos notat Schilter 3) quibus testamentorum vsus innotuit. Quicquid autem hoc sit, tamen nihil vnquam in eorum legibus antiquis de eiusmodi instituto inuenies, cum tamen I. P. Alem. his materiis testamentariis sit referum. Quid igitur de hac curatela testamentaria, secundum jus germanicum medium sit sentiendum facile liquet; jus Lubecense 4) tamen hoc singulare habet statutum, disponens, curae daturae non prius locum esse, quam testamentaria non existente 5).

- 1) De morib. Germ. Cap. 20. 2) *de Selchow* Elem. Iur. Germ. Lib. 4. Cap. 2. Sect. 2. Tit. 1. §. 640. sqq. 3) Exercitat. II. §. 14. Schilteri tamen opinio diplomatibus facile confelli potest. Vt alia raceam, exstat in bibliotheca *Generosiff. de Selchow* Codex M. S. testamenta plus mille continens, ex Saeculis XII, XIII & XIV. ex sola saxoniam superiori & inferiori collecta, quem cum Göttingae versarar, ipse inspexi. 4) Lib. I. Tit. 7. Art. 4. verba sunt: *Stirbet jemand der seinen Kindern und Ehefrauen keine Vormunden gibt stehet dem Rathe zu dieselben zu geben.* 5) *Men.* ad Ius Lub. l. c. n. 15. sqq.

§. XXXIII.

Ad curam *dariam* potius igitur nos conuertimus, quae ab antiquo in Germania tanquam potissima species fuit obseruata. Ordinauerat jam lege Longobardorum 1) *Rex Rotharis* circa annum 640. post C. N. *nulli mulieri liberae, sub regni nostri ditione, lege Longobardorum viuenti, liceat in suae potestatis arbitrio, id est, sine mundio viuere.* Mundium autem erat tutela muliebri. Longobardos vero, originis Saxonicae fuisse, jam aliunde constat, quare & hoc apud Saxones obtinuisse non dubito, 2) praecipue cum I. P. S. illa dispositio sit confirmata, vbi non solum feminae indistincte curae subie-

ta

ta sunt, sed etiam ut iis, si curatoribus destituta sunt, curatores dari debeant, si negotia judicialia peragenda iis incumbunt, constituit I. P. S. 3) ubi verba *In nothhaftigen Klagen, do sie nicht zu Kampf gehen, mag der Richter wol Vormunden geben, und in allen handhafften thaten, do sie ires rechten Vormunden nicht haben mögen zur Hand: & alio loco 4) zu der Klag sol sie das Gericht bevormunden etc.* Nec non 5) *Es mag kein Weib Vorsprech seyn, noch ohne Vormunden klagen.* Apparet igitur ex his, hanc curam in potestate, a Magistratu competente concessa, in negotia mulieris consentiendi & ad validitatem iis conciliandam auctoritatem interponendi, consistere.

- 1) I. I. Tit. 10. Lib. 2. 2) *Schiller* Exercitat. 10. §. 20.
 3) Lib. 1. Art. 43. 4) I. P. S. l. c. Art. 44. 5) I. P. S. Lib. 2. Art. 63.

§. XXXIV.

Sed horum curatorum constitutorum duplex conditio est. Sunt enim quidam, qui dantur *generaliter*, ad omnes & quascunque causas, tam praesentes quam futuras, vel etiam ad *unam tantum causam* mulieri dantur; Qua de re Curatores isti vel in *generales* vel in *speciales*, pro ratione obiecti dividuntur. *Specialis* igitur curator est, de quo loquitur I. P. S. 1) in verbis: *Denn sein Vormundschaft wehrt nicht länger, als das Gericht und die Sache wehrt.* *De generali* curatore vero in I. P. S. expresse nihil deprehenditur, sed ea quae de eo loqui videntur, semper ad curatorem legitimum, (den rechten Vormund) referenda sunt. Ex analogia igitur a curatoribus minorum desumptum mihi videtur 2) quod in Glossa latina I. P. S. de curatore generali dativo perhibetur. Pro curatore generali autem habetur is, qui *simpliciter* datur, simpliciter enim datus, ad omnes lites datus censetur. 3) Ratio diversitatis autem horum inter se curatorum, maxime in eo sita est, quod ille, qui generaliter constituitur, ab eo iudice dari debeat, cuius jurisdictioni femina, ratione domicilii

cifii est subiecta; specialiter autem datus ab eo iudice constituitur, coram quo lis vel negotium pertractandum est. 4) Animadvertas tamen velim, curatorem generaliter constitutum, non obstante generali constitutione, nihilominus in singulis actibus ac negotiis, denuo specialiter constitui, & confirmari debere 5). Ast noli mirari istam, a DD. præprimis fabricatam consuetudinem: ratio eius enim, ea quæ mihi videtur subiacere, rem detegit; Quoniam enim in I. P. S. nihil de cura generali occurrit, & illa præcipue ex analogia, siue potius confusione quadam a curatoribus minorum deducitur, imo potius generalitati, ut ita loquar, I. P. S. sese opponere & contradicere videtur; 6) ea ex re igitur curam illam generalem legibus accommodare hoc modo annisi sunt Icti, ex quibus denique illiusmodi conclusiones atque limitationes ortum traxere. Caveas igitur, curam generalem dativam, pro genuina, siue pro instituta, ex rationibus antiquis germanicis fluente habeas, cum ibi nulla alia cura generalis nisi legitima (die rechte Vormundschaft) occurrat, & dativa generalis merum sit figmentum DD. recentioribus verò temporibus approbatum.

- 1) Lib. 1. Art. 47. 2) *Carpzov.* P. 2. Const. 15. def. 29. No. 6. 3) *Gloss.* lat. ad. Art. 47. Lib. 1. I. P. S. 4) *Berlich* L. 2. Concl. 18. n. 3. *sqq.* *Carpz.* l. c. def. 26. & 27. 5) *Berlich.* l. c. n. 4. 6) præsertim Lib. 1. Art. 47. circa finem,

SECTIO II.

DE DISPOSITIONIBVS IVRIS SAXONICI CIRCA PERSONAS AD CVRAM CONCVRRENTES.

TIT. I.

DE DISPOSITIONIBVS IVRIS SAXONICI CIRCA PERSONAS CVRAE SVBIECTAS VEL EXEMTAS.

§. XXXV.

Dictum jam supra est, omnes æqualiter feminas maiores, siue sint virgines, siue vidua, siue in matrimonio
vita

vitam degant, curæ isti esse subiectas; & hoc ex legibus supra allegatis, imo ex ipsa rei notorietate, jam extra omnem est controversiam. Qua de re actum ageretur, si hoc loco latius inquirendo, ea recoquere vellem, quæ passim a DD. præclare jam sunt enodata: obseruationem tamen subnectere iuuabit. Perhibetur nimirum a DD., quod mulier tutrix liberorum suorum, 1) in iis negotiis, quæ ab illa tutorio nomine perfici debent, curatoris sexus, sibi constituti, consensum & auctoritatem adhibere debeat, licet ex peculiaribus rationibus, infra allegandis, permissum sit illi, sine curatoris auctoritate tutelam suscipere 2). Sed vnde hæc diuersitas sit orta, disquisitionem meo quidem iudicio meretur. Ratio huius dispositionis itaque, in confusione iurium Saxonix & a vicinis & peregrinis adscitorum iurium, tempore Repkouii orta, latere mihi videtur. Notum est enim tutelam maternam, Saxonibus antiquis, plane fuisse incognitam; extant enim in lege Saxonum dispositiones, contrarium plane innuentes, & ordinatur ibi 3): *Qui defunctus non filios sed filias reliquerit, ad eas omnis hereditas pertineat; tutela vero earum fratri (patruo) vel proximo paterni generis deputetur. Si vidua filiam habens nupsit, filiumque genuerit, tutela filix ad filium, quem tunc genuerat, maiorem factum (pertineat) a patruo ablata 4).* Ex quibus igitur verosimilius videtur, tutelam maternam in Saxoniam non prius innotuisse, quam jus romanum ibi inualuit, & ex hoc inuito, & originem forsan ignorante Repkouio, tanquam patrium institutum, cum aliis etiam peregrinæ aut romanæ originis, in suam I. P. S. compilationem irrepsisse. Fieri vero etiam potuit, vt illa materna tutela a Saxonum vicinis, quibus jam olim in vsu fuerat 5) ad eos sit translata. Quicquid autem hoc sit, tamen animaduertent ipsi Saxones, eiusmodi institutum peregrinum, moribus suis parum conuenire, quæ propter ICTi, Repkouio recentiores, hanc admissam confusione, limitatio-

E
nibus

nibus variis sanare periculum fecerunt. Quo igitur pertinent verba Glossæ 6) Es mag ein Weib wohl Vormund seyn, aufm Fall, niemand anders von Schwerdhalben dazu geböhren, oder keiner des Orths wohnhafftig, oder auch das Kind villeicht unehlig geböhren ist; Et porro verba Glossæ latinae 7): *Secundum obstante secundum communem usum nihilominus, mulieribus tutela liberorum suorum, qui adhuc infantes sunt permittitur usque ad triennium. Item aliorum impuberum, proximis tamen agnatis simul adhibitis.* Aliæ enim solida rationes harum limitationum mihi quidem non apparent, quam quod Icti leges peregrinas receptas, ad domestica instituta hoc modo aptare voluerint. Quod autem ad nostrum scopum attinet: eiusmodi etiam limitatio est, mulieres tutrices, tutorio nomine agentes, autoritate insuper consensuque curatoris sexus indigere, cum Ius Sax. generaliter vetaret, nullam feminam sine curatore negotia pertractare posse 8).

- 1) Quod vi Art. II. Lib. I. J. P. S. esse potest: add. Gloss. germ. ad art. alleg. sub voce; dasselbig soll das Weib ic. 2) *Berlich* Part. 2. Concl. 17. n. 60. sqq. 3) Tit. 8. §. 4. 4) *Schiltner* Exercitat. 37. §. 50. qua de re etiam Gloss. lat. sub b. ad text. germ. J. P. S. Art. 23. lib. I. innuit. *Nec enim per totum jus Saxonicum reperitur, quod mulier tutela officio fungi possit, quemadmodum illis permittitur jure communi.* 5) *Ludewig* different. Jur. Rom. & german. in tutelis maternis differ. I. lit. bb. 6) Gloss. germ. ultima ad J. P. S. Lib. I. Art. II. 7) ad Art. 23. Lib. I. J. P. S. 8) per ea quæ supra tradita sunt.

§. XXXVI.

Curæ subiectæ sunt porro mulieres, in territorio vitam degentes, vbi illis libere & secundum jus commune, in iudiciis experiri permittitur, ita vt ad hoc Curatore non indigeant, quæ vero si in iudicio Saxonico negotia suscipere volunt, curatorem utique adhibere debent, & sine eo non admitti possunt. Procedit hoc ex ipsa rei natura atque cum æquitate concordat, cum recta ratio nos doceat validitatem actus

actus diiudicari debere, secundum regulas loci in quo actus
perficiendus est 1)

1) conf. *Carpzov* Respons. Lib. III. Resp. 13. *idem* Part. 2. Const.
15. Def. 6. n. 10. *Berlich* P. 2. Concl. 17. n. 55.

§. XXXVII.

Habet denique generalis illa constitutio, quæ omnes pa-
riter feminas curæ subiicit suas exceptiones, ratione qualitatis
personæ curandæ introductas, quarum potiores ordine nunc
vt recenseamus instituti exigite ratio.

Primo igitur loco inter feminas, quæ a necessitate illa
curatores negotiis suis adhibendi, DD. consensu liberæ sunt,
referuntur *femina illustres* 1). Deducitur hoc, quod & adhuc
hodie obtinet jus, ex Gloss. ord. ad Art. 63. Lib. 2. J. P. S. 2)
vbi hoc receptum inuenitur a Glossatore. Ast hoc loco nihil
expresse de illustri femina dictum esse videtur. Quapropter
vt de re clarius pateat, quæ nam femina illustris fuerit, prius est
disquirendum. Habetur autem pro femina illustri testante
Carpzouio, quæ territoria habet cum superioritate & regali-
bus, nimirum ducissa, principissa, comitissa, abbatissa &c.
Ad nobiles itaque feminas, neutiquam est extendendum, quod
de femina illustri perhibetur, licet illa sit domina prædii nobi-
lis ac prouincialis (die cijn Guth mit den Gerichten hat). Nec
mihi obstat autoritas *Ludouici* 3) qui & nobiles hoc jure vsas
fuisse contendit, sed sine ratione. Non enim mihi persua-
dere possum, hoc quod de feminis illustribus habetur jus, esse
secundum originem germanicum: Nullibi enim in legibus
germanicis antiquissimis eius vestigia mihi deprehendere li-
cuit, nec illustres antiqui territoria habebant, nec jurisdictio-
nem proprio nomine exercebant. Seculo vero XII & XIII,
hoc mihi videtur inualuisse cum jure Iustiniano, & cum aliis
dispositionibus quæ ibi de persona Augustæ reperiuntur, au-
dere recipiebatur. Eius temporis principes enim maximo nisu
ad superioritatem territorialem consequendam laborabant;

E 3

auide

auide igitur arripiebant omnia, & præprimis cum jus romanum personæ Augustæ plura tribueret, ad principissas familiasque illustrium, tanquam nouus superioritatis color applicabantur eiusmodi peregrina. Quo factum vero est, vt hoc de quo loquimur jus, tempore Repkouii forsan adhuc incognitum, Glossatori eius innotuerit, & ab eo quoque J. P. S. strenue adiiiceretur. Quid igitur de *Ludouici* supra allegato asserto sentiendum sit, nunc plene apparet; ad nobiles enim receptum jus romanum, de persona Augustæ disponens, neutiquam applicari poterat. Concedamus quoque, eum nullibi diplomata nobilium inuenisse, qui Curatoris adhibiti mentionem faciant: Quid enim obstat, quominus alii, eiusmodi Diplomata inuenerint; Et porro notissimum est: iure antiquo Saxonum ad extrajudicialia curatore non opus fuisse; non vero docet *Ludouicus* se nullum diploma inuenisse, de litibus judicialibus testans, quod nobiles curatorem non adhibuerint. Qua de re eius auctoritas nihil efficere potest, nec quicquam eius assertum probat, præter hoc notissimum, feminas ad negotia extrajudicialia, de quibus vt plurimum Diplomata quæ supersunt agunt, curatorem non adhibuisse.

1) *Berlich* P. 2. Concl. 17. n. 79. *Carpz.* P. 2. Const. 15. def. 9. 2) vbi sub verbis: Es magr. dicitur, doch sind sechs Sachen, darinnen die Weiber wohl mögen eines andern Wort reden. Die erste ist, so es eine von Amtswegen thäte, als ob ein Weib eine Aptsassin wäre: ic. 3) *Opuscula* Tom. I. Lib. 3. *Opusc.* 4. different 13. not. mm. vbi differit se in Diplomatis mediæ æui, in quibus feminae principes ac nobiles contraxerunt, nequidem vnus meminisse, vbi femina maiorennis innupta vel vidua, consensus sui curatoris vel semel fecerit mentionem.

§. XXXVIII.

Ex his itaque apparet; vera quidem esse ea, quæ DD. pro ratione huius juris, illustribus feminis competentis, allegant; nimirum quod hæc feminae negotia virilia etiam sustinere possint, vt puta pro tribunali sedere jus dicere, arbitri offi-

officium suscipere, & munus legationis obire 1): Quod etiam extra curatores consilio non destituantur, quoniam suos consiliarios semper a latere habeant, qui ope & suffragio eis subuenire summaque industria & fide causas pertractare soleant 2), & quæ eiusmodi farinae reliqua sunt, quapropter curatore sexus ipsis opus haud sit; sed superuacanea plane. Cum enim verum est, ex iure romano hoc institutum, ob rationes supra allatas, nimirum ad stabiliendam superioritatem territorialem, desumptum esse, apparet liquido, de reliquis rationibus non anxie disquiri debere, & hoc modo ex hac ratione introductionis, huius rei vera facies restitui posse. Constat tamen indubia diplomatum fide, feminis illustribus, curatorem sexus sapissime datum esse, quod ad confutandam *Ludewigii* hypothesin eleganter probauit Car. Friedr. *Walch* in *diff. Cura sexus illustr. ex Legibus chartisue publicis eruta* §. 12. 3)

Carpz. P. 2. Const. 15. def. 9. 2) Rurg. Roland de Commissar. P. 1. Lib. 1. Cap. 29. Ludouici Opusc. l. c. nor. mm. 3) Plura dedit Io. Ferd. Wilh. de *Neuman* de patria potestate & tutela principum. Lib. 2. t. 15. p. 380. sqq.

§. XXXIX.

Excipiunt porro ab hac necessitate curatorem negotiis adhibendi *feminam mercatricem* 1). Nihil quidem de illa in J. P. S. deprehendes & quod ad Saxones attinget, solummodo in J. S. Electorali eius sit mentio; qua propter istius rei tractationem ab instituto alienam reputare potuisses! sed non obstante, quod J. P. S. hac de re taceat, quod ideo factum, quia commercia apud Saxones serius floruerunt, in iis tamen prouinciis, quæ medio jam auro mercatura operam dederunt, huius rei vestigia detegere licebit 2). Qua de re, etiam hoc vetus esse institutum, atque genuinam juris germanici exceptionem, certissimum est. Quod autem ad scopum attinget, feminam mercatri em ad verba & mentem juris Lubecensis describendam esse putavi, dicitur ibi: *Eine Kauffrau aber ist, welche auß: und einkaufft, offene Laden und Fenster hält,*

mit Gewicht, Waage, Maas und Ellen, aus: und einwieget und misset. His requisitis igitur simul existentibus, mulier est mercatrix. Insuper autem requiritur, vt ea omnia proprio fiant nomine: vbiunque enim statutum mercatoris meminit, intelligendum est de eo, qui suo nomine negotiatur 3). Non autem præcise requiritur, vt femina ipsa actus peragat mercatorios, sed etiam per alios veluti infitores, mercari potest. Si quoque in loco isto, vbi hæc femina viuit, collegia mercatorum (Kaufmans Gilden) deprehenduntur, vt ibi sit immatriculata necesse est; eiusmodi enim collegiis in ciuitate introductis, nemo nisi ibi receptus ad mercaturam admittitur 4) & consequenter mercator non est, nec priuilegii particeps fieri potest, qui publico albo nomen non inserendum curauit. Requiritur porro, vt non solum emat, sed etiam, vt eam iterum in eadem specie vendat, qua de re is, qui emit, quod vsu suo consumit, aut opus ex mercibus emtis conficit, nequaquam mercatur. Sin vero dubium oriatur, vtrum quæ sit mercatrix, veluti, si de plurimis actibus, quibus mercatura exercetur non constat, vnus enim actus non sufficit, arbitrio iudicis relinquendum esse putant, num femina sit mercatrix nec ne 5). Nil refert vero an femina sit sub potestate maritali an sit innupta 6).

- 1) *Carpz.* P. 2. Const. 15. def. 16. *Berlich* Part. 2. Concl. 17. n. 90. sqq. 2) Exemplo sunt Ius Lubecense. Lib. III. Tit. 6. Art. 21. & Ius Hamburg. Part. 2. Tit. 8. Art. 1. Nec non Ius Bauarici municip., versus M. Spt., a Schiltero Exercit. 28. §. 6, alleg. sub titulo. Quid juris habeant mulieres: Welche Frau Wirthsrecht hat; in verb. Eine Frau die zu Margd stet, und die kauft und verkaufft die hat alle die Recht, die ir Wirt hat. An Erbs- und Eigen mag sie nicht verkauffen. Und kein andere Frau mag an ihres Wirts willen, nichts thun, damit man Geld schuldig wird. 3) *Menius* ad J. Lubec. Lib. 3. Tit. 6. Art. 21. n. 39. sqq. Plura habet *Stein* in der gründlichen Abhandlung des Lübschen Rechts Tom. I. §. 144. Tom. II, §. 34. 55. sqq. §. 93. sq. Tom. III. §.

137. fq. 4) Mevius l. c. n. 6. fq. 5) Berlich l. c. n. 91. 6) Id quod Ius Bauaric. municip. modo allegat. expresse probat.

§. XL.

Ratio huius circa mercatrices constituti juris singularis, procul dubio in fauore commerciorum sita est, & quod in eiusmodi causis ad mercaturam spectantibus, non juris apices, sed magis æquum & bonum spectatur, qua de re feminarum jura hoc in casu iuribus virorum æquiparata, & illa a conditione muliebri, exempta sunt, ne impediatur commercia aut exteri, quibuscum negotia ineuntur, ex ignorantia eiusmodi iurium singularium, in utilitatis publicæ detrimentum decipiantur. Ex hac igitur speciali ratione confectum, vt femina, hac immunitate a Curatore, eatenus tantum fruatur, quatenus est mercatrix, in reliquis igitur negotiis ad mercaturam non spectantibus, curatore omnino indigeat, & reliquis sit æquiparanda 1). Quod enim sub certa qualitate dispositum est, ea cessante, etiam cessare debere docet recta ratio. 2)

- 1) Berlich l. c. n. 94. 2) De consuetudinibus Gallia testatur *Savary* dans le parfait negotiant. Cap. 31. vbi Art. 236. Statut. Gallic. exhibet, vbi verba: Quoiqu'en pouissance de mari, se peuvent obliger sans leur Consentement. Touchant le fait & dépendence de la Marchandise seulement, dont elles se meient.

§. XLI.

Hac sunt genuinæ juris germanici antiqui, circa hanc curam exceptiones, quas hic recensendas putavi. Enumerantur quidem a Berlichio l. c. plusquam viginti aliæ quæ vero omnes, si penitus eas in spexeris, ad jus Saxonicum Electorale & nouum pertinent, quod cum in hac re, multo rigidius sit, quam antiquum, exemplo etiam esse potest, quod quo rigidiores sint leges, eo magis exceptione indigeant. Ex instituto nostro vero haud est eas exceptiones hoc loco sigillatim proponere.

TIT.

TIT. II.

DE DISPOSITIONIBVS IVRIS SAXONICI CIRCA
PERSONAS, ET QVIDEM CVRAM GERENTES, ATQVE
DE HIS QVI CVRATORES CONSTITVNT.

§. XLII.

Vt ad personas curam gerentes, me conuertam jam institutum requirit. Curatorum nomine hæc insigniri solent. De eorum vero varietate, diuisione ac definitione generali, parum solliciti erimus, si ea quæ supra de diuisione curæ allegata sunt rite perpendamus. Prono enim sequitur aluo curatorum eandem esse debere diuisionem, quæ est curæ ipsius. Ne igitur bis coctis spatium expleatur, ad species sigillatim pogredior.

§. XLIII.

Quod igitur primo ad curatores legitimos attinet, eos vocamus tales, quibus ex speciali legis dispositione immediate gestio curæ est permissa. Primo loco jam supra nominatus est maritus, de cuius habilitate aut inhabilitate ad curam vxoris suscipiendam præter ea quæ jam supra Cap. II. sect. I. §. 25. sqq. adduximus, exhibidem dictis deduci possunt, hic loci nonnulla adiiciemus. Regulam itaque de eo curatore ponunt D D. simulac ingressus est thorum coniugalem, vxorem in eius tutelam ac potestatem cum omnibus suis bonis transire, ipsumque eapropter curatorem legitimum effici, ita vt postea vxor nullum negotium, sine eius auctoritate & consensu perficere possit. 1)

1) conf. I. P. S. Lib. I. Art. 31. ibique Glossæ, & Lib. I. Art. 45.

§. XLIV.

Vt autem maritus hanc curam vxoris legitimam gerat, requiritur, vt ad hanc habilis sit. Inhabilitas autem maxime oritur, si ipse adhuc sub cura est, & annos maiorennitatis suæ nondum attigit. Nuptiæ enim, sicut iure romano, ita & germanico, aetatem non supplent, nec tutorum vel curatorum potestatem euertunt 1). Atque in hoc casu eius
con-

consensum & auctoritatem negotiis vxoris interpositam non sufficere, manifesto apparet, ideoque alius Curator vxori dari debet, licet legitimus jam adsit 2). Cui enim res propria non libere gerenda conceduntur, ei multo minus, administratio negotiorum, rerumque vxoriarum permitti debet, cum hic maior negligentia iuuenilis ac dilapidationis metus subesse videtur, quam si quis propriis præest negotiis.

- 1) *Mev.* ad I. Lubec. Lib. 1. Tit. 7. Art. 6. n. 19. *segg.* In multis tamen Germaniæ prouinciis, ex Iuris antiqui formula nuptiæ ætatem supplent, & curam finiunt, *Dinkler* de Cura ætatis, nuptiis minorennis extincta. 2) *Mev.* l. c. Lib. 1. Tit. 10. Art. 1. n. 20. *segg.*

§. XLV.

Altera curatorum legitimorum species, proximorum femina consanguineorum est, prouti supra jam demonstrauimus 1). Fundatum enim mihi videtur in antiquis germaniæ consuetudinibus, quod cura mulierum, cum tutela minorum semper pari ambulet passu: ex quo ortum itaque videtur, vt, cum consanguinei semper in tutela præferantur, hi quoque in cura feminarum potissimum eligantur; huc accedit, quod Iure germanico translationes hereditatis, in alium quam legitimum heredem, semper odio obnoxia fuerint, quare etiam testamentorum vsus apud Germanos ferus fuit, & nulla fere domini translatio sine heredum consensu fiebat, si modo illa erat alicuius momenti, quare ex his sine dubio ortum est, vt proximus quilibet consanguineus, ad quem hereditas feminae spectabat, etiam a legibus procuratore eiusdem constitueretur, & ideo ordinabatur, vt actus feminae validitatem huius curatoris consensu demum obtinerent; Cuius ratio itaque est, ne ista occasionem inueniant heredes suos hereditate defraudandi, & vt ea prouti hoc ex I. P. S. 2) patescit, hoc modo adstricta essent, consilium eorum adhibere, quorum intererat maxime. 3)

F

1) J.

- 1) J. P. S. Lib. I. Art. 45. & 46. ibique Glossa sub voce: *Ihr rechter Vormund.* 2) Lib. I. Art. 45. 3) Pluribus id perseguiri sunt *Stinger* de vltimis voluntatibus consensus indigis & *Kass* de Curatorum consensu, ad vltimas voluntates subinde necessario.

§. XLVI.

Ex supra dictis itaque sequitur potestatem horum legitimorum curatorum, siue sint maritus, siue proximus consanguineus, latius patere, quam reliquorum. Dictum enim iam supra est, iure Saxonico antiquo, feminis solum in iudicio experientibus, curatores datos fuisse, relicta extra iudicium libertate. Nunc vero apparet, legitimorum curatorum potestatem, etiam ad extrajudicialia sese extendere 1). Quoad negotia demum iudicialia, non solum hi legitimi curatores, datius preferuntur 2) sed & ex moribus antiquis, vbi iudicia duellica vigeabant, in hoc casu, vbi res duello erat decidenda, ad hanc curam subeundam cogebantur; quod vero, euerso hoc bonis moribus aduersante modo procedendi, in desuetudinem abiit, ita vt postea nulla vestigia deprehendas, vbi quis ad curam suscipiendam coactus fuisset 3) imo potius videtur, omnem usum curæ legitimæ consanguineorum exspirasse, cum apud DD. nihil fere aut admodum paullulum de ea deprehendas, & si in antiquis legibus eius memoria non extaret, vix vnquam eam extitisse præsumferis 4).

- 1) Huius rei monumenta & adhuc iure Saxon. nouo extant, licet nomen curatoris legitimi, extra usum esse iam dudum incæperit, ita vt nunc hæc regula juris antiqui, in iure nouo, species exceptionis a regula generali facta sit. *Berlich* P. 2. Concl. 17. n. 84. *Carpzou.* P. 2. Const. 15. def. 18. sq. 2) Id quod dilucide apparet ex verbis Art. 45. Lib. I. J. P. S. *Ein Weib mag auch ohne ihres Mannes Urlaub ihr Guth nicht vergeben noch ihr eigen verkauffen noch ihr Leibgeding auflassen, um das, daß er mit ihr in der Gewehr sihet. Deinde quoad consanguineos: Megde aber und unbenannte Weiber mögen wol verkauffen ihr eigen ohne ihres Vormunden Urlaub, er sey dann Erbe dazu.* 3) *Berlich* l. c. n. 11. 4) adde Art. 43. L. I. J. P. S.

§. XLVII.

§. XLVII.

Maior horum curatorum potestas in caussis judicialibus tractandis, etiam in ipsa caussa tractatione sese exerebat. Id quod ex Art. 46. Lib. I. J. P. S. apparet; vi cuius legitimis curatoribus incumbit Guarandam non solum promittere & recipere, sed & promissam adimplere. Dativi autem curatores non tenentur, nisi ad Guarandam promittendam & recipiendam, & J. P. S. 1) diserte eos ab adimplerone actuali Guarandæ liberat. Ratio huius diuersitatis vero, in eo mihi sita esse videtur, quod legitimus curator etiam heres femina existebat, ideoque rem suam agere putabatur, cum negotia femina administrabat, & lucra damnaque ex istis emergentia, ipse sentire præsumebatur, pro pari enim reputari debet, vtrum damnum nunc, aut ex interuallo post mortem femina sentiat. Dativus vero & heres non existens, neque lucrum neque damnum ex femina negotiis sperare poterat, quare ille etiam sine damno permanere debebat, si euentus negotii parum prospere cesserat, & Guaranda promissa etiam præstanda erat.

1) Lib. I. Art. 47. quibus add. Glossa germ. ad Art. 46. Lib. I. verb. ihr rechter Vormund cum sqq.

§. XLVIII.

Curatoribus tandem legitimis deficientibus, ad curatorem dativum, siue constitutum res redit, de cuius persona & constitutione nunc erit differendum. Vt autem ordine progrediamur, de eius constitutione prius dispiciamus. Et quidem primo constituens curatorem considerari meretur, secundo vero loco, modus, quo constituatur curator, pertractandus est. Rationi enim convenit, causam efficientem ante effectus perpendere, priusque nosse, quæ sit persona, vbi quid impetrari debet, quam de impetratione ipsa differi potest.

§. XLIX.

Persona igitur constituens curatorem est *judex*. Id quod non solum ex antiqua, sed etiam ex media jurisprudentia germanica clare patescit, & ex ipso J. P. S. facili negotio probari

potest, cuius loca facile euoluuntur; nec circa hanc rem facile quid dubii moueri poterit, si exceperis hoc, quod de *Notario* afferri solet. Qua de re nonnulli, specie decepti, ita argumentantur: Notario tribui iudicis nomen, eumque vocari *judicem chartularium*, imo & iudicem ordinarium, precipue in Diplomatis, quæ a Comitibus Palatinis accipiunt 1): Cui igitur nomen tribuatur, ei etiam effectus denegari non posse 2). Præcipue cum, secundo, ex eorum officio sit, actus jurisdictionales exercere, qui alias ab ipsis iudicibus suscipiendi fuissent veluti, testium examen suscipere, in vim, vt probatio exinde fiat, rotulosque conficere 3), coram iis quoque Appellatio interponi queat, iique Procuratores ac Syndicos constituere possint, & quæ sunt huius generis alia. Porro tertium; & quod huc maxime facit argumentum est: Quod si verum est, actus illos jurisdictionis, notarios perficere posse, qui nullam causæ cognitionem, neque satisfactionem, neque coactionem requirunt: Sequi exinde, vt etiam curatorem sexus, constituere possint, cum femina Saxonica nullus inuitus Curator detur, neque satisdent, cum administrationem bonorum non habeant isti curatores, sed solum auctoritate & consensu feminis adstant, atque regulariter, sine omni causæ cognitione dari soleant.

Postremo huc maxime facit argumentum, ex L. 2. ff. de Jurisd. desumptum. Concludunt exinde: Quod, cui facultas data est, vt coram eo, actus aliquis celebrari queat, ei etiam liceat, omnia media adhibere, quæ ad eundem actum perficiendum requiruntur; Notarius vero jus habet contractus perficiendi; ergo ei ad hos perficiendos, media concedi debere; Igitur, si femina contrahat curatore destituta, ipsi quoque curatoris constituendi facultas, permittenda esse videtur. Sed cum hæc omnia lubricis admodum fundamentis suffulciauntur, singulis respondebimus.

1) Conf. Diploma Caroli V. Comitibus ab Ortenburg datum, apud Volk-

Volkmann. in arte notariatus. Mynsing Conf. 93. n. 30. 2)
 Accurs. ad L. I. ff. de Indic. Baldus in L. 4. C. de Adopt. 3)
 Gratius Concl. 102. Confid. I.

§. I.

Primo igitur loco titulus iudicis Notario concessus, nihil huc facere potest, cum tanquam titulus honoris concessus sit; nec igitur in sensu proprio, sed analogico potius tribuitur, qua de re a nudo nomine, ad rem ipsam illatio fieri nequit. Praesertim, cum nullibi deprehenditur, Notario officium iudicis ordinarii concessum esse, quod igitur iis recte negatur 1).

Secundo, negari quidem non potest; Notarios actus quosdam exercere posse, qui iurisdictioni regulariter coherent: Sed a speciali ad generale concludi non potest, & quod notarius, nihil praeter specialiter concessum & expressum perficere possit, liquet; Atque ex plane diversa ratione, actus iudiciales a notario extra iudicium perficiuntur, quae a iudice alias in iudicio fiunt; Hic illos vi iurisdictionis exercet, ille vero, vi specialis officii. Id quod etiam ex diversa actuum forma, aliter in iudicio, aliter a notario observanda apparet; imo etiam supra memorati actus, non nisi certis sub limitationibus a notario perfici possunt. e. g. Interpositio Appellationis non prius coram eo fieri potest, ex mente juris Saxonici Electoralis 2), quam si iudicis non est copia 3).

Tertium argumentum nec multum me mouet; cum a) datio curatoris, illis non specialiter concessa sit, & a particulari ad uniuersale iterum conclusio feret, hoc concessio; Inf per b) etiam in iudice Curatorem dante, competentia fori requiratur; ad Notarium vero ea quae de competentia fori perhibentur, nequaquam applicari possunt. c) Hac quoque curatoris constitutio ad iurisdictionem contentiosam, communi DD. consensu refertur 4) quae nequaquam notariis relinqui potest; qua de re & hoc, quod tertio loco proponebatur argumentum, illic corrui.

F 3

Ad

Ad postremum quod attinet a) jam supra monuimus, quod ex jure romano, ad instituta germanica, plane non valeat consequentia, cum plane nulla connexio utrorumque jurium demonstrari possit. b) Lex vero, quæ pro fundamento ponitur, plane diuersa tractat, nec ideo huc trahi potest: Verba enim legis testantur, ibi solummodo loqui de eo, cui iurisdictio est concessa, & ad Commissarios fundamento solidiori applicatur 5). Ast quanta diuersitas, inter hos, notariosque! c) Porro ibi suppositum Axioma: qui haber jus ad finem, habeat etiam jus ad media; in hoc casu nequaquam procedere potest: Non enim est necessarium ad finem obtinendum, vt Curatorem ad actum a se peragendum constituat notarius, cum hoc in iudicio semper fieri possit; vbi vero medium ordinario modo obtineri potest, ad finem consequendum, ad extraordinarium modum non est recurrendum, & officio notarii magis congruit, vt partes ad iudicem ableget, & vt curatores ibidem illis constituentur, curet.

Liquet itaque hoc quod obmoueri potest dubium de Notario conceptum, nec vllam mereri attentionem. 6)

- 1) *Carpzou. P. 3. Const. 3. def. 32. n. 7. sqq.* 2) *Ludouici Einseit. 3um Ciuil Process. Cap. 34. §. 6.* 3) Hæres vero ex rationibus juris communis aliter sese habet, & Appellationem coram Notario & testibus semper interponere licet *Hoffmanns Reichspraxis T. I. §. 947. T. III. §. 2410.* 4) *Carpz. Proc. tit. 2. n. 43. Moller Part. 2. Constit. 15. n. 15.* 5) *Ruig: Roland de Commissar. P. I. Lib. 3. cap. 2.* 6) *Loco omnium vid. Ludewig Opuscula Part. I. Lib. 3. Opusc. 2.*

§. LI.

A Iudice itaque curatorem constitui debere manifestum est. Disquisitionem interea meretur, quo iure iudici hæc competat potestas? Nec diu dubitandum est, ex iure supremæ iurisditionis, domino territorii competente, hanc iudicum potestatem deriuari debere: nec longa demonstratione indiget; quod is, qui supremam habet iurisditionem, etiam possit ea ordi-

ordinare, quæ ad jurisdictionem exercendam pertinent. Si autem hæc, quæ in antecedentibus proposita sunt principia intuearis, potius statuendum erit, ex consuetudinis jure potius, iudices hoc jus adeptos esse. Hi enim in antiquis, ubi cura ortum traxit temporibus ut custodes jurium ex consuetudine obtinentium considerabantur, & casu emergente, si nimirum femina in iudicio negotia pertractatura erat, ex more temporum ad illa negotia coualidanda, curatores constituiebant. Quare illis hoc jus semper intactum remansit, donec in medio ut dicunt, auo, in J. P. S. omnibusque eo tempore conditis legibus provincialibus ac statutis, quorum *Gisebertus* 1) plus quam centum eo sine congeffit, hoc jus iudicibus diserte attributum fuit; quod & postea, imo etiam immutatis, circa hanc curam principiis, iisque cum iure romano confusis, nihilominus remansit, & a recentioribus legumlatoribus, licet ex alio principio relictum est.

Non dabatur præterea olim feminis curator, nisi in negotiis iudicialibus, qua ex re, nemo aptior ad constitutionem Curatoris reperiebatur, quam iudex ipse & cum ab illo ea omnia ordinanda erant, quæ ad iudicium spectabant, ille etiam de cura femina, coram se in iudicio comparentis, disponebat, curatoresque dabat.

1) In periculo II, statutor. art. 20. n. 83. 84. 95. p. m. 79. sqq.

§. LII.

Sequitur itaque ex his in Germania Curatores non datos fuisse jure Magistratus, siue ab eo magistratu, cui nominatim hoc jus dandi curatores vel lex vel princeps attribuit, sicuti apud Romanos, sed potius jurisdictionis esse curatorum constitutionem. 1)

Sequitur porro iudicem a quo curator dandus est, competentem esse debere. Antequam autem de competentia differi potest, distinctio inter curatorem *generalem* ad omnes omnino lites, præsentis & futuras continuendum; & *speci-*
alem,

alem, cuius auctoritas, ad vnum solummodo actum requiritur, reuocanda est. Quod igitur ad generalem attinet, iudex competens esse debet, ratione domicilii feminae, ita vt illa iudicis iurisdictioni subiecta sit omnimode; id quod ex antiqua obseruantia retentum esse, docet Glossa ad I. P. S. 2). Principiis enim iurisprudentiae germanicae conuenit, omnes eos actus, qui proprie ad personam mulieris pertinent, in eo foro, vbi domicilium est, expediri debere. Si igitur iudex domicilii curatorem ad litem, simpliciter, & sine mentione vnius alteriusue negotii dat, generaliter, ad omnes lites is constitutus censetur 3); DD. interea requirunt, quod si curator generaliter datus sit, non obstante generali constitutione, nihilominus in singulis actibus necessariam esse nouam constitutionem, & confirmationem specialem 4). Quod sine dubio exinde oritur, quod textus I. P. S. nihil diserte de curatore generali habeat, & quae de eo extant, ex Glossa deduci soleant; Art. 47. Lib. 1. I. P. S. e contrario, solummodo de specialiter constituto loquatur; quapropter DD. ad conciliandum hunc articulum cum Glossa, in mediam iuerunt sententiam, atque hoc modo, generalem constitutionem cum speciali coniunxerunt; quod vero mea quidem sententia, a rationibus genuinis & antiquis abhorret, cum a) curator generalis non incognitus esset, omnes enim legitimerant generales 5) b) & quia generaliter constituti, ad exemplum legitimorum introducebantur, neque prius, quam his deficientibus constituebantur, 6) qua propter eorum iura, iuribus legitimorum, paria esse debent.

1) L. 6. §. 2. ff. de Tut. L. 8. ff. de Tutor. & Curator. datis. L. 1. ff. de offic. eius; cui mandata est iuris. *Menken Synopf.* ff. Tit. de Tut. & Curat. datis §. 2. 2) Art. 47. Lib. 1. sub B. ibique Glossa lat. ad Text. Latin. verbo: in quibuslibet &c. *Berlich* P. 2. Concl. 18. n. 2. *sqq.* 3) *Carpz.* P. 2. Conf. 15. def. 27. 4) *Berlich* l. c. n. 4. 5) Imo eo vsque progressi sunt DD. vt etiam maritum, qui sine omni dubio legiti-

gitimas & generalis est curator, non prius admittant, quam pravia speciali constitutione. & producto curatorio; quod vero ob concurrentem abusum juris romani, non sine ratione iniquitatis arguit *Esfor*, in der deutschen Rechtsgelahrtheit Th. 3. S. 971. 6) *Esfor* l. c. War er aber abwesend (legitimus Curator) so bestellte er ihr einen Beschützer.

§. LIII.

Quod autem secundo loco attinet ad curatorem *specialiter* constitutum: iudex competens esse debet ratione causæ & litis, ad quam curator dandus est. Ex quo sequitur: Iudicem, qui eiusmodi curatorem dare vult, habere jurisdictionem, & illius causæ, ad quam curatorem dat, cognitionem ad eum spectare debere. Quam rem præiudicio firmat *Carpzovius* 1) addens rationem, quia eiusmodi curator principaliter causæ ac rei detur. At hoc etiam apparet ex I. P. S. 2) vbi verba: zu einem jeglichen Gericht, mag ihr aber der Richter wohl sonderliche Vormunden geben, ita concordant, ut alium iudicem, quam eum, ad quem causæ cognitio spectat, subintelligere nequeas. Atque hanc dispositionem ex statu iudicum deducere mallet, cum cuilibet jus quæsitum, in causam coram se disceptandam competit, nec ideo alius iudex, competente invito, causæ sese immiscere possit. Quapropter cum iudex habet jus quæsitum in finem, hoc habere debet etiam ad media, ad finem obtinendum competentia, quo sine dubio constitutio curatoris pertinet, cum leges prohibuerunt, nullam litem a femina suscipi posse, nisi Curatore adhibito.

1) *Carpzov.* P. 2. Const. 15. def. 17. 2) Lib. I. Art. 47. circa fin.

§. LIV.

Competens denique iudex esse debet, ratione personæ, quæ in curatorem constituitur. Incumbunt enim Curatori obligationes; obligationes vero eiusmodi, a nemine, nisi a superiori, cuius jurisdictionem agnoscit curator, imponi possunt,

G

sunt,

sunt, quaere hæc res per se patescit. Atque hæc sunt, quæ de persona Curatores constituente, proferre mihi ex re esse, visa sunt.

§. LV.

Nunc vero dispiciendum superest, quo modo hæc constitutio fiat. Abit ista quæstio in partes duas; Nam vel *prævia supplicatione* siue ad instantiam, vel etiam *ex officio*, curator femina constituitur. Si igitur constitutio ad instantiam fieri debet, iudex ad eundem & ut curatorem constituat rogandus est. Petitionem autem fieri posse, vel *oretenus* ubi petens, siue sit mulier ipsa, siue pars aduersa, siue alius cuius interest, præsens in iudicio esse debet; vel litteris *supplicibus* iudici oblatis, si petentes non in iudicio comparere velint aut possint, explorati juris est 1). Ex altera parte vero, si Curator non petitur, cum tamen peti debuisset, iudicium redderetur nullum. Quotiescunque enim aliquid, quod a legibus pro forma necessaria actus requiritur, omittitur, toties nullitas oritur 2). Iudici igitur incumbit curare, ut nullitates euitentur, quapropter ei liberum esse debet, ea quæ leges de processu præcipiunt supplere, & igitur in nostro casu, curatorem ex officio constituere.

- 1) *Pet. Muller* ad Stru. Exercitat. 31. §. 94. lit. g. *Consultat. Saxon.* lib. 4. qu. 21. & 32. 2) *Berl. P.* 2. concl. 17. n. 102. *sqq. Carpz.* P. 2. Const. 15. def. 1. n. 6. *sqq.*

§. LVI.

Præprimis vero femina ipsa curatorem sibi constitui, abs iudice petere debet; si illa autem hoc neglexerit, vel impedita fuerit, ad instantiam proximorum curatorem constitui posse, non est ambigendum. His enim prouti supra demonstratum est, incumbere curatela legitima; si hi itaque hanc recipere non poterant, & sese excusabant, quod pariter ac in tutelis minorum accidere potuisse, nihil repugnat, dativæ curæ locus fiebat. Quare eos, qui sese excusaverant, simul iudicem, pro constituendo alio curatore im-

plorare potuisse, est statuendum. Pariter quoque ad instantiam aduersa partis, vel etiam concreditorum in concursu, femina curator est constituendus. Eorum enim interest per magni, ne iudicium cum femina susceptum reddatur nullum, quod prout supra dictum est, neglecta curatoris constitutione accideret, ac ideo iis ius competere deberet, implorandi iudicem, vt curatorem constituat, atque illorum petitioni, deferat illico iudex. 1)

1) *Petr. Muller ad Stru. l. c.*

§. LVII.

Atque hæc omnia ex rationibus antiquis, & ex J. P. S. de quo loquimur, erui deducique possunt, eiusque analogiæ conueniunt. Quod autem ad actum constitutionis ipsum attinet, eum pro more iudiciorum variare, facile crediderim, & ex maxima parte nouæ originis esse qua de re sphaeram nostram ille parum tangit. Modus interea antiquus esse videtur, quod tactu baculi iudicialis a curatore promittitur, se ex fidè ac pro viribus suis consilio suo, femina assistere, eiusque vtilitatem promouere velle, cum promissio sub tactu baculi iudicialis, in antiquissimis temporibus, vsu iam esset introducta 1). Natura rei ceterum exigit, istam constitutionem fieri debere per rescriptum, si femina absens, litteris supplicibus curatorem petit, vbi si absens curator est, per istud rescriptum constitutio ei notificatur eique iniungitur, vt femina ope & consilio assistere velit 2).

1) *Esler deutsche Rechtsgel. P. 3, §. 4926.* 2) *Moller semest. Lib. 4. cap. 23. in f.*

§. LVIII.

Quomocunque autem constitutio est facta, ea adeo necessaria est, vt curator sine ea, nihil vtiliter agere possit 1) & si quod negotium iudiciale, pro femina, ante eam constitutionem suscipere velit, illud tamen ob nullitatem corruat. Id quod etiam eo extendunt DD., vt licet negotium in vtilitatem femina tendat, illud hoc non obstante, tamen pro nullo declarari

G 2

rari

rari debeat, cum tamen femina ipsa, sine curatore negotia tractans, si ipsi vtilia sunt, firmiter absoluat 2). Id quod quamuis durum, secundum leges antiquas tamen procedere debere est statuendum, cum prohibitio illa, qua feminis personam standi in iudicio adimit, sit generalis, adeoque ad omnes simpliciter actus, siue sint viles, siue non, trahi debeat. Ex re ipsa etiam hoc patet; leges enim requirunt, negotia feminarum, cum curatore perfici debere; qui autem non constitutus est legitime non est curator, ex quo itaque sequitur, eum etiam nihil, quod curatori incumbit suscipere posse, & licet euentus prospere cedat, tamen negotium ab initio nullum, ex euentu conualescere nequit. Qua de re illico repellendus, & plane in iudicio non audiendus est eiusmodi curator.

1) *Mynsinger*. Cent. 2. Obs. 37. *Consil. Argemorat.* Conf. 9. n. 7. & 8.

2) *Carpz.* P. 2. Conf. 15. def. 17. *Berl.* P. 2. Concl. 17. n. 118.

§. LIX.

Si demum curator feminae legitime est constitutus, ei pro legitimatione personae litterae testimoniales, siue decretum facta constitutionis seu confirmationis, dari debent. Quod vulgo curatorii nomine insigniri solet. Per hoc vero iudici coram quo res agitur, atque parti aduersa fidem facere debet, se curatorem legitime esse constitutum 1). Hoc vero non requiri ratio docet, si curator ab eo iudice constituitur, coram quo lis pendet, isti iudici enim constitutio iam innotuit, de ea igitur non est certior reddendus, sufficit ergo hoc casu, si facta constitutio, actis solummodo inferitur, ibique, ut dici solet registratur. pro aduersa partis notitia 2).

1) *Gail* Obseruat. Lib. 2. Obs. 107. n. 1. 2) *Berl.* P. I. Concl. 16. n. 13. *Carpz.* Responso Lib. 3. Tit. 1. Resp. 14. n. 8.

TIT. III.

DE DISPOSITIONIBVS IVRIS SAXONICI, CIRCA
GESTIONEM CURAE IPSAM.

§. LX.

Nunc de gestione curae ipsa, locus erit disserendi. Ante
Omnia

omnia vero monuisse iuuabit, ne quis ea, quæ ad gestionem, cura minoris pertinent hic misceat, ingens enim differentia, inter utramqueprehenditur, 1) quam vero sigillatim hic enodare superfedeo, cum in hac re *Menius* 2) præclarus sit antecessor, ad quem igitur plura qui cupit, ablegari sese patiatur. Quod autem ad scopum nostrum attinet, ex antecedentibus facile colligi potest, huius cura gestionem præcipue absolui a) consiliis suppeditandis b) auctoritate interponenda, ac consentiendo in actus suscipiendos.

- 1) *Leyser* Mediat. ad. ff. Spec. 350. med. 1. 2) ad Ius Lubec. Lib. 1. Tit. 7. Art. 11. n. 1. vsque 12.

§. LXI.

Notandum autem est, quoad eam curatoris obligationem, quæ in consiliis suppeditandis, auctoritateque interponenda consistit, ei incumbere solummodo in quolibet casu dato, vt secum deliberet quid profit, aut obesse possit, femina suæ curæ demandatæ, deinde vt de eo, quod sibi videtur e re illius esse suadeat, de damno vero euitando, eam probe moneat, consiliisque communicatis, cum ipsa femina deliberet, omnemque suam prudentiam ac dexteritatem adhibeat, ad salutem curandæ, in quolibet casu promouendam. Præterea liberum est femina, veliue consilium sequi, aut aliud quod ipsa concepit, aut quod magis placet suscipere; quo casu vltimo, licet sentiat curator, periculosum esse, cedere tamen debet 1) & si ad hoc perficiendum, auctoritatem interponere velit, nullum exinde expectabit incommodum.

- 1) *Leyser*, Spec. 328. med. 22.

§. LXII.

Hoc igitur quod §. præced. diximus, ex libertate naturali, feminis pariter competente, iis relictum esse, mihi videtur. Ass, argumentum ex hac re peti posse, non sine fundamento arbitrator, & quari posse existimo: Quod si fragilitas sexus, alicuius momenti in negotiis tractandis esset; quare leges ad eam corrigendam feminas non arctius strinxerunt ad consilium cu-

ratorum sequendum, sed sua laxitate rem fere in pristinum statum, curatorum nescium, reduxerunt? Sequi igitur ex hoc mihi videtur: a) Aut eiusmodi iura istam laxitatem statuente, vitii cuiusdam esse taxanda, cum præter necessitatem entia moralia cumularunt, hanc curam introducendo, & nihil nisi inanem solennitatem ac libus addentes, negotiorum iudicialium tractationem, grauiorem & periculosiorem reddiderunt, imo Processuum ambages mirum in modum auxerunt, quibus nequidem annumerare volo, quantis fraudibus si cum imperitis res est ianua aperiatur 1). Aut b) istorum iurium fabricatores ipsi agnouerunt, fragilitatem sexus tantum vitium non esse, quod tanta medela, curatoris nimirum opus habeat, & ea de re, dispositiones suas arbitarias, ad naturæ convenientiam, eo modo, & relaxando aliquid, circa necessitatem sequendi consilium curatoris, attemperare voluerunt. Aut c) ista laxitas moribus antiquis non est conformis, cum prouti supra patet, hæc cura ex rationibus politicis est introducta, cum his vero ista laxitas non conuenit. Hanc laxitatem, circa consilia curatorum sequenda, igitur, non esse genuinæ originis, puto, & leges antiquas, in hoc puncto rigidiore esse, concludo. Ad quod credendum eo facilius inducor, cum J. P. S. plane de his, quæ circa consensum annotauimus silet, & ea solum a DD. inferuntur. Si quis igitur hanc rem penitus inspexerit, non absolum esse reperiet, quod hæc DD. conclusiones, quas circa consilia Curatorum excogitarunt plane contra normam iuris antiqui sint, & non prius extiterint, quam cum sentirent, totum negotium curatorum sexus, cui tamen multum fauebant, & vt antiquitatis reliquiam, plus iusto venerabantur, statui præsentem non amplius conuenire, & cum principia romana cum domesticis institutis confundere inciperent. Quam posteriorem sententiam & ego quidem amplecti malim, cum nullo modo mihi persuadere possim, maiores nostros, circa consilia curatorum non fuisse rigidiore.

1) Re-

1) Reliqua incommoda nostris temporibus orta, vide apud *Leyserum* Spec. 328. med. 22. & Spec. 350. med. 2. qui his locis, illud institutum multis ex capitibus reprehendit.

§. LXIII.

Alterum cura gerendæ caput consensu, auctoritateque actui interponenda, absoluitur, adeoque hoc in actu ipso sese exerit. Cum autem curator saltem, pro forma a legibus præscripta, actui adiciatur, ex hoc facile concludes, quomodo consensus debeat esse comparatus. Sequitur itaque, ut consensus debeat esse verus & expressus 1). Nec ideo sufficit, ut curator sit actui præsens, & non contradicat; præsumtus enim consensus, ob rationem allatam non admitti potest. Sequitur exinde porro, auctoritatem & consensum ipsi actui interuenire debere, nec postea interpositus, actui validitatem conciliare posse, prouti ex *Berlichio* auctoritatibus firmatum, conspici potest, qui simul multis ex argumentis, hocce firmare studuit; præcipue vero huc facit illa iuris notissimi regula 2), quod illud quod ab initio fuit nullum, per subsequentem consensum conualescere nequeat. Hunc consensum præterea specialem esse debere, etiam ex prædictis patet, nec sufficere ideo potest, eum generaliter impertiri; imò ad singula, quorum exactam in curatore notitiam & deliberationem requirunt, deb. esse directus 3), quod vel ex eo patet, quia præcedens exacta deliberatio & cum femina communicatum consilium requiritur, quod in consensu generaliter concepto, plane cessare debet.

1) *Morus* ad I. Lubec. Lib. 1. Tit. 10. Art. 1. n. 27. *Berlich* Lib. 2. Concl. 18. n. 25. & 26. *sqq.* 2) *Berlich* l. c. *Carpe.* Part. 2. Const. 15. Def. 31. 3) *Berlich* l. c. n. 30. & 31.

§. LXIV.

Et hæc sunt, quæ DD. communiter circa auctoritatem & consensum curatorum tradere solent, parum solliciti, virum ex fonte germanico deducunt, nec ne, sed quæ confundendo iura peregrina nobis obtrudere solent. Opera pretium igitur

igitur me facturum esse spero, si convenientiam horum dogmatum, cum genuino germanico iure demonstraverim.

Ex ipsis autem dispositionibus J. P. S. apparet, ac iterum iterumque dictum est, eam Curatoris in negotiis iudicialibus adhibitionem, a legibus ita præceptam fuisse, ut ea neglecta, actum pro nullo habere possis. Cum enim non attendimus ad reliquas dispositiones, ex quibus hoc erui potest; hoc abunde apparet ex verbis J. P. S. 1) Jungfrauen und Frauen müssen Vormunden haben: c. & porro non obscure, ex ratione a Saxone ibidem allata: Durch das, daß man sie nicht überzeugen mög, des, daß sie vor Gericht sprechen oder thun, elucescit. Quorum verborum sensus a Schiltero 2) ita explicatur: *Esi mulier quid dicat aut agat, promittat aut tradat coram iudice, tamen exinde non obligari, & imo si inficietur, esse dicta aut pacta, non posse a iudice aut parte veritatem dictorum actorumve probari contra feminam, neque ex Protocollo, neque per testes aut scabinos.*

1) Lib. I. Art. 46. 2) Exercitat. X. S. 22.

S. LXV.

His igitur suppositis apparet, adhibitionem curatoris ad actus iudiciales, iure germanico antiquo esse requisitum actus necessarium, a legibus positivis adiectum, ita ut eo neglecto, actus validitate careat, & ipso iure sit nullus. Si igitur hoc verum est, sequitur, ut hic omnia requisita solennitatis juris concurrant, & ergo solennitas subsit; sequitur, ut etiam ea, quæ supra circa auctoritatem interponendam & consensum deduximus, vere iuri germanico antiquo congruant, nec nobis opus esse, prouti a D.D. fieri solet, ex legibus peregrinis ea deducere ac probare, sed quod eius rei probandæ causa, rectius & meliori fundamento, ad fontes domesticos recurrere possimus, licet nihil eorum consensus auctoritatisque requisitorum adductorum, expressis verbis in legibus antiquis ob brevitatem earum deprehendamus, nihilominus tamen ea vera esse, & ex institutis germanicis fluere

re ac eapropter pro genuinis haberi debere mediante filo consequentia ac ducente analogia cognoscimus.

§. LXVI.

De obligatione curatoris ex eius officio oriunda, si quod damnum forte existit, iam disquirendum superest, cum facile quis nomine deceptus, sibi persuadere possit, eum vel feminam vel parti adversam, ad exemplum curatoris minorum, pro circumstantiis rerum teneri. Ordinatum vero in J. P. S. 1) deprehendimus, quod nulla omnino nostri curatoris obligatio superfit. Quapropter ex consilio suo, nisi dolose & fraudulenter consulerit, licet femina sit laesa, nullum ei imminet praedudicium 2) & recte sentiunt illi, qui controversias, quae circa illorum obligationem & officium nascuntur, ex his quae de consilio eiusque iure, recta ratio docet, decidunt 3). Nec metuat periculum curator ex suo consensu auctoritateque negotiis feminae interponenda, cum ex illa allegata J. P. S. dispositione, nullo modo sibi praedudicare possit. Nec parti adversae, ius quoddam contra curatorem acquiritur, cum ille obligationem non proprio, sed feminae iure contrahit, & consensum suum solennitatis solummodo causa addit, qui requiritur ad obligationem feminae perficiendam, ac ideo non ultra intentionem extendi debet ac potest 4).

1) Lib. 1. Art. 47. in verb. und soll weiter keine Noth darun leyden, ibique Gloss. germ. sub voce. Der Frauen Vormund etc.

2) Quod late demonstrat *Carpz. P. 2. Const. 15. def. 33.* 3) *Leyser Spec. 350. med. 1.* 4) *Carpz. l. c. def. 34.*

§. LXVII.

Si demum hoc non obstante, curator consentire nolit, ac per consequens auctoritatem ad actum perficiendum necessariam, interponere recuset, quotidiana experientia teste, si curator dativus est, sicuti eum pro lubitu elegit, ita eum pro lubitu dimittit, aliumque sua intentione magis fauentem eligit, & si is iterum displicet, alium denuo sibi advocat, quem iterum dimittit, donec aliquis reperiat, qui ex voto consentit 1). Sed

H

pona-

ponamus casum quod nemo appareat idoneus, & omnes curam suscipiendam recusent, aut quod curator sit legitimus, qui dimitti, in eiusque locum alius surrogari non possit; tunc iudici competenti integrum est, examinatis probe contradictionis causis, vel defectum supplere, & si nulla iusta appareat causa, litigium permittere feminae 2) quod vero ad casum necessitatis restringere malim: vel approbata causa contradictionis, in sententiam curatoris ire.

1) *Leyser* Spec. 328. med. 22. 2) *Berlich* Lib. 2. Concl. 18. n. 33.
§. XLVIII.

Cum quoque necessitas careat lege; in eo casu si curator consentire nolit, vel etiam ob insuperabilia impedimenta non possit, & tamen periculum sit in mora; femina etiam, neglecto eius consensu, & sine prauia a iudice facta causa cognitione, negotium propria suscipere poterit auctoritate; id quod in impetratione Arresti facile euenire potest 1), & cum leges expresse hoc non prohibuerunt, earum dispositionem ad casum necessitatis itaque extendere non licet.

1) *Carpz.* l. c. def. 12.

CAPVT III.

DE CVRA FEMINARVM, SECVNDVM IVS ERFVRTENSIVM ANTIQVVM.

SECTIO I.

DE STATVTORVM ANTIQVORVM ERFVRTENSIVM, ORIGINE ET HABITV.

§. LXIX.

Priusquam de ipso, quod nos occupat subiecto differamus, non actum agere mihi videor, si ad fontem, ex quo ea quae de ista cura feminarum haurienda iam sunt, aliquantulum propius accedam, atque describendo non solum statum legum antiquarum Erfurtenesium in genere, sed & in specie ea quae de isto antiquo statutorum Codice notatu digna mihi videntur, in medium afferam.

§. LXX.

§. LXX.

Quod igitur ad statum legum, olim in patria nostra obtinentium attinet; mediis temporibus, quorum memoria extat, nullas vbiq̄ue scriptas leges superflitas deprehendes, præter eas quæ ab anno 1306. adhuc asseruantur. Nec tamen credendum est, perpetuas seditiones ac bella, quorum vnum alterum, ex temporum more semper excipiebat, & quorum memoriam nobis conferuarunt historia, statum adeo turbasse, vt expertes plane legum fuerint ciues, imo potius sicuti mos erat, partim consuetudinariis, partim scriptis iuribus vsos fuisse subditos, etiam ante hunc annum 1306. veritati concordat. Incœperunt enim iam tunc a Sæc. XII., plures aliæ ciuitates, consuetudines suas ad obliuionem tendentes, vel in dubium vocatas, literis mandare, easque pro cuiuslibet ciuitatis statu, vel cum dominorum suorum territorialium consensu, vel si hi desides, nec de iuribus suis satis solliciti erant, sine eorum consensu, in vim legalem promulgare ac statuere 1). Inter omnes vero principes eorum seculorum, Episcopi & Clerici vigilantissimi erant, præcipue cum hi eruditionem omnem in suis monasteriis absconderent, & melius ideo, quam seculares, quibus curam bellorum ac imperitia relinquebant, quid conueniat nec ne, intelligebant. Quæ ex re illi principes clerici primi fuerunt, qui iam Sæc. XI & XII, iura hæcenus consuetudinaria in scripturam redigebant 2) atque turbationes iurium suorum ad superioritatem territorialem pertinentium, in specie eorum, quæ circa leges prouinciales ac statuta condenda versantur, & quæ præprimis a ciuitatibus subuerri cœperant, cum ipsa sibi statuta condere inchoarent, primi sentiebant, ac tempestiue declinabant 3). Quamobrem paucas in Germania ciuitates inuenies, quæ si medio æuo, ditionis cuiusdam episcopalis erant, propria auctoritate statuta sibi condiderint, eum tamen vbiq̄ue reperies, eas iure scripto iam tunc vsas fuisse, quod vero semper ab Episcopo, iuribus suis inuigilante prouenerat, vel si ipsa hoc con-

fecissent, tamen ex potestate Episcopi, confirmatum erat.

- 1) De his abunde tractat *Riccus* von *Städtegesen* Lib. 1. §. 3.
 2) *Lunig*. Spicil. Ecclesiastic. Contin. 2. p. 1013. vbi exhibetur Episcopi Wormatiensis Burchardi Lex familiae d. a. 1024. Auctor quoque *Chronici Hildeshemensis*, in *Libritii* Scriptoribus rer. Brunsvicens. Tom. 1. pag. 748. hocce testatur de Episcopo Hildesheimensi Adelogo, qui jam 1190. obiit. 3) Exemplo vrbis Bremensis, quae ob sua propria auctoritate condita statuta, in offensam Archiepiscopi sui, incurrerat, & ideo Anno 1246. ad deprecationem cogebatur per transactionem, cuius simul notabilia verba recitantur, hoc demonstrat *Riccus* von *Städtegesen* Lib. 2. cap. 2. §. 4.

§. LXXI.

Quibus itaque praemissis, quid in nostra ciuitate Erfordienfi circa fata legum ibi conditarum statuendum sit, illico apparet. Et quidem hanc ciuitatem antiquitus, certis iuribus consuetudinibusque nonnullis, gubernatam fuisse, ex priuilegio FRIEDERICI II. Imp. Erfordiensibus concessio 1) patet; in quo prouti verba sonant: *Omnes bonos vsus & approbatas consuetudines, nec non & antiqua iura, quibus dicti ciues hactenus rationabiliter & libere vsi sunt, in ciuitate praedicta, iisdem ciuibus Erfordiensibus, & eorum heredibus, de Caesarea gratia in perpetuum confirmauit* 2). Haec verba itaque innuunt dilucide, ius quoddam ciuitatis iam extitisse. Id quod etiam si verba Diplomatis cassationis banni, a Romanorum rege, HENRICO VII. eodem anno 1234, tertio Idus Septemb. dati, intuearis, pariter ex verbis: *Nos igitur ipsorum supplicationibus inclinati, omnia iura, iustitias, libertates pariter & honores, quibus hactenus sunt gausi ipsi ciuibus innouamus, & auctoritate regia confirmamus, imo etiam, quantum potest esse, intendimus adaugere; elucescit. Vtrum vero hoc temporis leges illae in scriptis extiterint, aut vtrum sine scriptis conseruatae sint, nulla adhibita opera e tenebris erui potuit; multo minus quoque de origine istorum iurium, certi quid, statui poterit vnquam.*

1) An-

- 1) Anno 1234. Mens. Julii. 2) Integrum hoc privilegium exhibet *Falkenstein* in Histor. Erford. Lib. II. Cap. 3. §. 13. *Riccius* von *Stadtgesetzen* Lib. I. cap. 14. §. 1. 199.
§. LXXII.

Ex annis vero proxime sequentibus, præsertim M. CC. LXX. de legibus quibusdam latis certiores euadimus. Pro-
dunt enim Historia, eo tempore promulgatam fuisse a Senatu
legem, in qua qualibet translatio domini, præcipue rerum
immobilium, ad manus mortuas sub pœna caducitatis inter-
dicebatur; quæ vero lex, Clero de ea acriter apud Archi-Epif-
copum Moguntinensem conquerente, eius indignationem mo-
uerat, & paullo post iterum antiquitata fuit; senatum quo-
que multam mille marcarum argenti puri, capropter luisse,
vulgo referunt. Quidquid autem hoc sit, Diploma tamen
transactionis, ob varia dissidia, inter Archiepiscopum Mogun-
tinentem WERNHERVM ex vna, & ciuitate ex altera parte con-
fectum superest 1) quod abunde probat, Erfordiensis quidem
statuta condendi ius sibi arrogasse; statuta vero condita ite-
rum annullata fuisse, quia contra iura Archi-Episcopi Mogun-
tinentis confecta erant, cui ius consentiendi compete-
bat 2). Annullationem istorum statutorum autem, verosimiliter ad
illud modo refringimus, quod translationem domini rerum
ad manus mortuas prohibebat, de aliis enim quæstio non inci-
derat 3). Felicius demum res cessit, cum ciuitas iterum de sta-
tutis in scripturam redigendis & conficiendis cogitaret. Cir-
cumferuntur enim & adhuc statuta, circa annum 1288. confe-
cta, quibus etiam ciuitas regi cœperat, cum illa sciente & con-
sentiente Archiepiscopo Moguntinensi condita, ab ipso quo-
que confirmata fuerant 4). Ad vsum tamen non sufficiebant,
& maxima ex parte rem politicam spectabant; alia igitur ad-
denda erant, vnde etiam euenit, quod originale eorum negli-
geretur, nec de his, quid præter copias, superfit.

- 1) *Gudeni* Histor. Erford. Lib. 1. §. 24. 2) *Falkenstein* Histor.
Erford. Lib. 3. Cap. 2. Hic vero ista facta ad annum 1279.

collocat, & simul Diploma exhibet; quod quoad passum, concernentem ita sonat. *Item ciues nulla statuta facient, sine consensu domini Archiepiscopi, per quæ deleantur iura & honor ipsius Archiepiscopi & Cleri sui, & si quæ talia facta sunt, irrita inualida sint & cassata.* 3) Quod autem ad hoc statutum domini translationem ad manus mortuas in specie attinet, illud, paullo post, aliquo tempore tamen variatum, Anno 1306, iterum renouabatur, & in antiquo Codice de hoc anno, adhuc insertum videri potest; in verbis *Szen sal ouch inman in der stat zu Erforte odir in dem wipilde nitz kein gut niseine gotishuse odir keine pfasten zu geirouwer hand vor enpfa noch vorehalte.* *Fete is obir das inman der sal ein jar rume die stat unde das wipilde, unde he en sal herin nicht kume, he en habis wider tan.* Das sal man halde von vrouwen unde von mannen. 4) Extat & adhuc huius rei diploma, vbi verba: *Litteras quoque super iuribus nostris & ecclesia Moguntine, ac ipsius Erpbordens. oppidi concessas, & scriptas teutonice istis magistris consulis & vniuersitati transmittimus, tam nostro quam capituli nostri Moguntinensis sigillorum munimine roboratas saluo tamen eo, ut si aliquid in eisdem litteris, tam predicti domini Archiepiscopi, Moguntin. quam presati Erpbordens. oppidi, vilitati honori & commodo fuerit, emendandum seu etiam corrigendum, id de citu & consensu partium corrigatur.* Adiecta demum est sub calcem memoratorum statutorum, teutonice lingua conscriptorum, etiam ipsa confirmatio teutonice lingua concepta, sub dato *Mânz, an dem nechsten Samstag nach St. Catharinen Tag do man zehste 1289.* qui confirmationis tenor vero accurate cum tenore citati diplomatis conuenit.

S. LXXIII.

His statutis de quibus modo locutus sum, proxima sunt, quæ anno 1306. condebantur, & quæ adhuc integra in originali conseruantur. Ne haec cupiam fere innotuit hoc venerandum antiquitatis, monumentum nisi quod sparsim ab ICris, in materia præcipue de successione ab intestato 1), & censuum fuerit allegata. Et quidem DILECTISSIMVS OPTIMVSQVE PARENS in dissertat. de iure ciuitatis Erfordiens. singulari, his annumerari debet; ex huius dissertationis allegatis

tis enim 2) hæcce statuta Ill. Püttero 3) & Riccio 4) demum innotuerunt; Aliquantulum accuratius igitur hunc codicem describendum esse putavi. Pictus autem est iste statutorum codex, litteris Neo Gothicis siue Monachialibus, nitidissimis & sine vlla læsione remansit, ita vt vsque huc sine vlllo obstaculo legi ac intelligi possit. Nec pro more temporum scriptura compendiis seu vt ita loquar abbreviaturis scætet, quæ magis studio euitaræ videntur, & si forte aliqua irrepsit, illa pronomen vel præpositionem aliquam, plerumque concernit, & tunc pro signo abbreviationis, linea ad extremitates resecta, vel punctum quadratum appositum est; rubricæ titulorum vero latina lingua conceptæ, plures abbreviaturas continere solent quam textus. Absolvitur autem hocce statutum articulis XXXIV, & XX foliis, formam nostram maiorem ordinariam æquantibus, exaratum est. Codex vero in quo inscripta sunt ista statuta, plusquam CC. folia continet, quæ ad inferenda, in posterum statuta condenda, destinata erant; partim igitur & adhuc sine litteris inscriptis restant, partim vero recentioribus statutis repleta sunt. Moris igitur mihi fuisse videtur, statuta illo ordine quo confecta erant, in hunc codicem redigere.

Titulus totius codicis est: Dit ist die willkür der stat zu Erforte; quem immediate statutum sequitur, quod incipit: Do man zalte nach Gotis geburte Zuffind jar drihundert jar unde in deme sechsten . . . sequuntur nomina consulum & Senatorum ac denique . . . in deme selbin jare wurden der stat recht gericht uffgedeneit . . . quos sequuntur ipsa ordinationes vsque ad Fol. XX. Et eadem in tali formula, sequentes ordinationes, in hunc codicem relata, incipiunt, atque hoc modo fol. XXI. de anno 1313. fol. XXIII. de anno 1319, & hoc modo vsque ad annum 1376. progreditur & folia XXXVII. hisce ordinationibus replentur, quos tandem opificum ordinationes sequuntur, quæ pro ratione temporis inserta reperiuntur.

1) Hu-

1) Huius rei multa notatu digna nostra statuta continent, quæ partim a *Rennemanno* in *Iurisprud. R. G. Memb. 2.* append. allata sed non pro dignitate enodata sunt. Cum autem ista materia altiorem requirat indaginem eius tractationem differre coactus fui, cum antea pro dissertatione inaugurali destinata erat. 2) *Cap. 2. Sect. 2. Tit. 3. §. 6.* 3) *Juristische Encyclopäd. in der Zugabe von Stadtgesetzen.* 4) *von Stadtgesetzen, Lib. I, Cap. 14. §. 1.*

TIT. II.

DE CURA SEXVS SECVNDVM STATVTA ER-
FVRTENSIA ANTIQVA, IN GENERE.

§. LXXIV.

Propositum nunc exigit, ut ea quæ de cura sexus, in prælaudatis statutis nostris reperiuntur, plenius euoluam. Ante omnia autem regula est præmittenda: Quod in nostris terris, eadem fere feminarum conditio, eademque, circa curam sexus dispositiones, seu potius mores & consuetudines, in medio ævo obtinuerint, quas supra de Saxonice descripsimus. Licet enim in istis statutis hæc regula discrete non comprehendatur, nec horum dispositiones circa statum feminarum adeo vniuersales sint, ac illæ, quæ supra ex *J. P. S.* allegatæ sunt; At tamen cum antiquis temporibus ista cura feminarum, ad vniuersam fere Germaniam sese extendit: In statutis etiam istis, multa quæ de ista cura iam diximus, sparsim occurrunt, quæ quidem licet specialia sint, ad existentiam tamen Curæ feminarum nobis conclusionem permittunt. Si autem existentia certa est, in dubio præsumimus, eiusmodi consuetudines fuisse conformes vicinis 1) & per regionem obtinentibus iuribus 2). Porro quoque verba dispositionum in statutis nostris ita sunt comparata ut ex iis pateat, quod a regula generali sint exceptiones, regulamque supponant, nulla autem exceptio esse potest, ubi non adest regula. Quibus etiam insuper testis *Rennemannus* 3) accedit, qui sub finem *Sæc. XVI. Erfordiæ* floruit, &
ius

Ius Saxonicum, nobis quoque hac in parte fuisse per mores receptum affirmat. Quæ rationes igitur collectivè sumta, me ad regulam illam generalem stabiliendam induxerunt. Quæ ex re, rationes & status, curæ sexus, qui olim apud Erfordienfes obtinuit cum illo generali eiusdem sæculi, quem supra delineavi, coincidere, ac ex iisdem principiis debebit deduci; quæ superius dicta vero hic non sunt repetenda, sed potius exceptiones, & quæ huius loci specialiter obtinuerunt, nobis erunt addenda.

- 1) *Meu.* ad Ius Lubec. Diff. prælim. 10. n. 3. 2) *Riccus* von Stadtgesetzen Lib. 2. cap. 2. §. 3. in fin. 3) In *Iurisprudent. Rom. german.* Disputat. 52. §. 5.

TIT. III.

DE CURATORIBVS LEGITIMIS.

§. LXXV.

Primo loco circa curatores legitimos, exceptio apparet. Maritus enim prouti supra demonstraui tale ius in vxorem exercebat, vt illa sine eius auctoritate nihil plane suscipere posset. Ast disponit nostrum statutum, coniuges debitum coniunctim contrahentes, hoc coniunctim etiam soluere, oportere. Si vero solutionem recusent, Creditori liberum esse eos coniunctim conuenire, aut maritum solum excutere; marito vero non soluendo existente, vxorem conuenire, quæ tunc *absque curatore* in iudicio comparere debeat 1). Plane euersam itaque hanc curam esse facile existimare poteris, si secundum litteram iudicare velis. Cum autem hæc dispositio in casu speciali debitorum procedit, a quo ad vniuersalia concludi nequit, 2); & si penitus consideres verba, nihil aliud sane innunt, quam, consuetudinem quidem esse, vt vxores in iudicialibus negotiis, ordinario modo maritorum auctoritate opus habeant, si tamen eueniat casus debitorum specialis ibidem expressus, tunc, & in hoc speciali casu, vxor sine auctoritate mariti, aliusue curatoris actori respondere debeat; Ex his apparet, hoc loco formatam esse exceptionem a regula,

I

&

& recte inferes, sicuti exceptione alias regula magis firmetur, quam interuertatur, ita & per hoc statutum magis firmatam esse regulam quæ curam mariti legitimam præcipit, quam interuersam esse. Interea quam ratio huius dispositionis fuerit ad disquirendum iam restat, & quidem videtur, cum plurimum intersit bona vxoris seruari, ita, vt etiam non aliter, quam in subsidium in concursum vocentur 3) hoc etiam in hoc statuto spectatum fuisse; qua ex re, in eo casu vbi maritus & vxor, sicuti in nostra dispositione innuitur, correi sunt; leges nostræ creditores eo inducere voluerunt, vt maritum prius adeant, pro solutione impetranda, si vero quicquam deest, vt ad hoc demum soluendum vxor teneatur, sanxerunt. Ne vero creditori, qui hoc modo a iure suo, quod ex correali obligatione habuerat, nimirum maritum & vxorem simul executiendi, defluerat, quod damnum oriatur, & ab vxore non amplius moraneçi possit, quod facile accideret, si curatoris auctoritate ad litem opus esset, & ille negotio interuenire deberet; sancitum est, vt vxor quoad summam deficientem contenta demum remoto curatore in iudicio respondeat, debitumque residuum soluat.

1) Verba in originali sonant sub rubrica: De debitis. Ein ielich man unde srouwe die schult mit ein andir gelobin zu geldene, die sullen sie gelde, tun sie des nicht, man sal sie beide mit einander vordere, ob die cleger wil, vordirt abir der cleger den man alleine, unde get ime an dem manne abe, so sal he die vrouwen vordere, unde die sal antwerre ane vormunden unne die sache. 2) Riccius von Stodtz gesetzten Lib. 2. Cap. 2. S. 7. 3) Meuius ad Ius Lubec. Lib. I. Tit. 5. Art. 7. n. 65.

§. LXXVI.

Iure Saxonico proximos agnatós alteram speciem curatorum legitimorum fuisse iam constat. Quod igitur ad ius nostrum attinet, pari modo nihil expresse sanxerunt maiores nostri, interea non vilem propinquorum in feminam potestatem fuisse constat, adeo vt femina eorum mandatum transgre-

grediens, pœna publica coerceri potuerit 1). Quid igitur obest, quo minus credamus, pari modo hoc cura genus & apud Erfordienſes obtinuiſſe. Præcipue cum in cura minorum in noſtris ſtatutis eadem principia deprehenduntur, quæ in J. P. S. obſeruata ſunt, & agnatorum tutela ſemper aliis præferri ſoler 2) ita vt ab hac cura minorum, eatenus ad curam ſexus concludere poſſimus, quatenus de perſonis quibus ea competit ſermo eſt, cum idem ordo apud Saxones in deferenda cura ſexus obtineret, qui in deferenda cura minorum obſeruabatur.

1) Extat huius rei ſtatutum ſub rubrica: De pena mulieris transgredientis mandatum amicorum ſuorum & conſulum. Welch frouwe deme rate nicht wil gehorſam ſi nach der ſtat geſehe weime ſi iz ir frunde gebuen, ſo ſal der rat ir gebirg daz ſi in irme huſe ſiſe alſo lange wan ſie getut daz ſi der rat gebeizen hat. Bricht die frouwe das, ſo ſal der rat ſie in ſin behelmitze neme, daz ſal ſi (ſeyn) ane der frunde haz. 2) Patet hoc ex articulo, qui eſt ſub rubrica: De conſtitutione procuratorum puerorum. Werſamit der vater darane ſine kind daz he en nicht vormunden ſehet alſo hic geſchrieben ſtet, ſo ſal die neſte vater mac unde die eldiſte die en ſwertis halben zu geborn is der kinde vormunde ſi duchte aber den rat ſo ſal der rat den kinden vormunden ſehe

TIT. IV.

DE CURATORIBVS FEMINARVM

DATIVIS.

§. LXXVII.

Delineauimus quoque ſupra curam feminarum datiuam, nec leues me inducunt rationes ad credendum, eandem curæ ſpeciem etiam noſtris in terris olim obtinuiſſe. Statutum eſt enim in articulo, cuius rubrica eſt: De Procuratore relicte cuius maritus mortuus eſt, intra vel extra terram: Ein icheich vrouwe der man tot iſt innewendic landis, der man ſchuld gibit umme gelt, oder umme eine andere Sache, die ſal kiſe einen vormunden binnen drein ſirzen tagen. Stirbit aber ir wirt inwendic des Landes, unde wird daz, deme rate alſo wizzintlich gemacht daz iz der rat gelouben mac, ſo ſal die vrouwe einen vormunden

Hise der ein leyge si. Vorsumit abir si sich das die zit beidre sit vor-
 get, so sal sie eime iclichen manne antwerte nach seiner flage: Hise
 igitur innuit articulus, feminas pariter curæ quidem subesse,
 sed clare elucescit, hanc ad negotia iudicialia curatoris adhibi-
 tionem, tunc temporis non amplius tanquam necessarium re-
 quisitum, prouti iure antiquissimo, consideratam fuisse, sed
 iam eo tempore ceptum esse, eam curam pro inani & nociua,
 ad statum non amplius applicabili solennitate habere, quam ab-
 rogare siue limitare, magis conueniat. Qua de re inuita fe-
 minæ non amplius obrudebatur curator, & vt illo tacite re-
 nunciari possit, per effluxum termini definiti sex septimana-
 rum statuebatur, & ita mutato principio, pro beneficio femi-
 narum potius illa cura assimilabatur. Sed iterum non gene-
 raliter illud statutum loquitur, & viduas solummodo tangit;
 ad virgines itaque hoc plane extendi non potest; generalis
 itaque regula hoc non obstante intacta remansit, vt eo modo
 nihil aliud contineat, quam differentiam a iure tunc temporis
 communi. Id quod forsitan ex eo prouenit, quia per maritum
 omnis legitima & extranea cura finita erat, post eius mortem,
 in curam finitam vidua recidere non poterat, & semel extincta,
 non resuscitabatur. §. LXXVIII.

Sequitur ex allato statuto porro, illam juris Saxonici dispositionem, vi-
 cuius proximus agnatus, qui tutor liberorum erat, etiam viduæ curate-
 lam gerebat, a nostratibus non fuisse receptam, hac constitutione enim
 alias non opus fuisset, cum curator jam in persona proximi defuncti ma-
 riti agnati ipso iure jam adesset.

§. LXXIX.

Statutis nostris igitur multum rigoris antiqui hæc curæ detractum est,
 quapropter facile tibi persuasum erit, illam juris Lubecensis supra §. 29.
 allatam dispositionem vi cuius femina mercatrices curæ exemptæ sunt,
 nostris etiam in terris obtinuisse, cum historiae nostræ commercia Er-
 fordie antiquæ, tanquam florentissima describunt. Sonat autem arti-
 culus statuti: Ein iclich vrouwe di kousit unde vorkoufit, die sal antwerte
 que vormunden wes man ir schuld gibit, die ane man is.

§. LXXX.

Multo generalius loquitur itaque iste articulus quam ius lubecense,
 hic

hic enim privilegium mulierum mercatricium, solummodo ad ea restrictum est, quæ circa mercaturam contrahuntur (§. 40.) Si vero addas supra memoratas restrictiones huius curæ §. §. præcedent: in nostris statutis admissas, & quod iam tunc pro abolenda ista cura laboratum sit, facile concedes, articulum nostrum ob verba, *wes man ihr schuld gibt*, plenissime intelligendum ac interpretandum esse, adeo ut credendum sit, mulieres mercatrices plane & quoad omnia negotia, siue concernant mercaturam siue non, curatoria potestate subtractas & per omnia cum masculis æquatas fuisse, si exceperis successionem in rebus hereditariis auitis & feudilibus masculinis, aliisque, ubi earum conditio deterior erat, quæ vero huius loci non sunt.

§. LXXXI.

Annotanda tamen est restrictio statutorum nostrorum, hanc libertatem, *seculnatum mercatricium* non ultra viduas extendens. Rubrica enim tituli §. præced. allati, sonat: *VIDVA SET IN IUDICIO SINE PROCURATORE*. Cum igitur statutum etiam ex rubrica interpretationem recipiat 1), hæc interpretationis regula etiam hic attendi debet, cum statutum strictè est interpretandum, ita ut iuribus per provinciam obtinentibus non sit contrarium 2). Maritæ igitur femine hoc privilegio non sunt gauisæ; potestas enim maritalis eo tempore ad omnia vxoris negotia sese extendebat, præcipue etiam vxori personam standi in iudicio adimebat; ita ut si vidua ad secundas nuptias transuolabat, obligationes suas iterum in maritum transmitteret, & hic loco ipsius, de obligationibus vxoris respondere deberet, cuius rei exemplum pariter nostra statuta exhibent, quæ eam mariti potestate fuisse diserte innuunt; disponentia 3) si quis decedat relicta vxore & liberis, bonorum usum fructum penes vxorem remanere, quæ exinde liberos alere debeat, & si bona dissipet, eam ex hac re, a liberorum tutoribus conveniri posse, si vero ista vidua iterum nupserit, usum fructum & obligationem exinde alendi liberos, eam quidem retinere, aut si liberorum bona paterna dissipet, tutores ex ea causa non vxorem, sed maritum & resp. vitricum, actione convenire debere; qui post nuptias consecutus est potestatem maritalem, quæ susceptiōnem negotiorum iudicialium inuoluit.

1) *Meuius* ad L. I ubec. in Prælim. qu. 10. n. 24. 2) *Meu* l. c. n. 10. adde *Riccium* von *Stadtaeschen* Lib. 2. cap. 11. 3) Verba articuli sunt: *Stirbt ein man der ein elich wib leijt unde kind, die he mit ir erworben hat, der kinde mutter die sal sike in alze deme aute. . . . si sal auch iren kinden die sie mit irhe erworben hat von deme aute musgeliche phlage gebe an kofz an kleidern unde an redelicher notdurft. Deseu sal sie nicht ver*

re nicht vormunde ob der vater den kinden vormunden hat gesakt, noch nicht: ander vormunde sie sal oder antwerte den vormunden vor aerichte oder vor deme rate ob sie der vormunde beschuldiaet, daz sie den kinden unrechte tu an irer gute oder an der pflage, unde daz sal man in richte nach der stat rechte ob daz wir des oberwunden wird mit rechte. Si sal ouch von der varnden habe di ir der man gelazen hat gelde, oder von deme erbe ob on der varnden habe gebriht; all die schuld di he rechte unde redelichen mit ihr schult die worden iz unde mit rechte usse sie bracht wird. . . . Vorandir aber sich daz wir unde nimet einen estigen man, der sal der kinden mit ir pflege von deme rate gute als da vor beschriben stet, unde sal mit deme wibe in deme gut. sihe unde der man sal antwerte der kindere vormunden oder den kinden ob sie zu iren iaren kintem sind also das wir antwerte sal also da vorgechriben stet.

§. LXXXII.

Qualiscunque autem status huius curae sexus, in nostris ditionibus fuerit, semper tamen ex mera consuetudine & sine scriptis, praeter ea quae modo attulimus, conseruabatur. Sed cum iam tunc temporis eam curam interuertere coeptum esset, in hoc tramite eo pcedebatur, vt non vsu in totum perirent ea, quae ^{superiorum} vestigia. Sentiebant enim maiores nostri incommoda cum hoc instituto coniuncta, & sexui, quae natura debebantur iura, restituebant, praecipue cum ius Iustinianeam tempestiue radices egisset, quae postea late sese spargebant. Quibus effectum, vt haec prisca circa feminas consuetudo, nihil praeter recepraculum nequitiae aduocatorum fieret, qui cum sapius de protrahendis litibus solliciti essent, omnem lapidem ad iniustissimum finem obtinendum mouebant, praecipue etiam, iam non vsu, pro publica salute, eorumque detrimento, abrogatam consuetudinem curae, ad hoc male adhibebant, ibique praesidia vana quaerebant. Quibus vero ILLVSTRISS. REGIM. ELECTORAL. ERFORD. commotum, hanc feminarum curam, pro maximo, vni in reliquis etiam assolere, emolumento reipublicae penitus abrogare Idcirco, si circa eam neglectam questio iterum moueatur, vt haec in iudicando non amplius vilo modo attendatur. gratiose sancire voluit 2).

1) *Dilckhoff povens* in Append. diss. de iure ciuitatis Erfurtensis singulari §. 2. 2) Prodiit hocce mandatum Erfurti d. 19. Octobr. Anno 1706.

§. LXXXIII.

Haec sunt, quae mihi, circa curam feminarum proferre e re videbantur esse, iudicet praeterea B. L. quatenus primum hocce periculum cesset; Ego vero contentus ero, si ista conamina non omni ex parte tanquam inutilia reiciuntur, nec tamen mentem in melius formare pigebit, cum forte de minus recte prolatis, monitus fuero, omne enim humanum a me alienum esse non iudicare possum, & quemadmodum tempus me semper edocuit, ita & hoc in posterum futurum esse spero.

TANTVM.

PRAENOBILISSIMO AC DOCTISSIMO

HVIVS DISSERTATIONIS

A V C T O R I ,
AMICORVM SVORVM AESTV-
MATISSIMO,

S. P. D.

M. FRIDERICVS LVDOVICVS DOERING,

O P P O N E N S .

Maxima jam perfundor voluptate, AMICORVM INTEGERRIME, dum occasio hodie mihi suppeditatur opportunissima, diem, quo ingenii & industriae TVAE specimen eruditorum cœtui publice exhibes, animo gratulandi propensissimo. Reprehensione sane essem dignissimus, si numerum eorum, qui acclamatione votiua ad honoris & gloriae templum TE comitantur, derelinquerent, & TIBI, ob cursum academicum feliciter jam emensum, fausta quæuis apprecari desinerem. Ita enim semper mecum egisti, vt mihi causæ sint graues, cur TE inprimis hactenus amari, colui, TVIQVE studiosissimus fui. Statim ab ipso tempore, quo mihi TECVM amicitia vincula nectendi ansa fuit data, TE vt amicum inueni, quem & meliorem & certiozem ne fingere quidem, ac mente concipere mihi metipsum potuissem. Præprimis indefessa TVA diligentia, erudita conuersatio, & egregii, quos in litteris acquisiisti, profectus mirifice mihi semper placuerunt, insuper morum TVORVM ad modestiam, honestatem & pietatem prorsus compositorum excellentia admodum sum delectatus. Quod si vitæ in Academia transactæ memoriam recolere libet, tunc suauissima TVA conuersatio, & communis studiorum nostrorum tractatio mentem mirum in modum exhilarat. Vna litteris ac disciplinis, quod firmissimum necessitudinis pignus est, innutriti sumus: Vna Themidis studiis animum addiximus: omnia denique dulci animorum nexu fecimus, vt illud comprobaremus, eam demum veram esse amicitiam, idem velle, idem nolle. TE semper sincero animi affectu colui, semper amoris inuiti documenta merui. TE in frequentandis Ictorum scholis nunquam non socium habui; nunc me certaminis TVI comitem ac publicum testem prouocas. Prodis jam in publicum, & luculentum admodum atque præclarum doctrinæ diligentiaque TVAE exhibes specimen, Dissertationem nimirum inauguralem proprio Marte elaboratam, & eruditorum applausu dignissimam, quamque pari dexteritate aduersus opponentium insulsum TE esse defensurum,

mens

Q. K. 5. 178
mens mea fidenter tibi ominatur. Conscende igitur, AMICORVM PRAESTAN-
TISSIME, conscende locum, ex quo honoris & gloria lux tibi iamiam ad-
fulget, vnde palmam victoriae te vt audacem athletam ieximia cum laude
esse reportaturum, mente iam praevideo. Quanto ego suffundor gaudio, dum
tibi summos & meritissimos in viroque iure honores in te propediem
conferendos ex animo gratulandi dabitur occasio. Nihil superest, quam
vt vora, quae & nunc pro prospero fortunae tuae successu pura mente fundo,
omnemque mentis meae erga te affectum paucissimis hisce expressum ami-
cissime adnectam. Tibi igitur progressus studiorum tuorum insignes la-
boresque academicos cum laude feliciter exantlatos, gratulor, & ob luculentum
admodum diligentiae ac dexteritatis tuae publicum documentum letam ac
gaudii plenam significo mentem. Fruere ista, tua optimarum scientiarum,
artium, litterarumque cognitione, fructu diu & feliciter, vt collectas amplissi-
mas eruditionis ac virtutis tuae opes almae patriae referas, quin & fructus
doctrinae tuae percipias vberimos. Gratissimam mihi semper futuram esse
scito & nostrae familiaritatis memoriam & eius etiam conservandae ac au-
gendaenixissimam voluntatem. Amicitiam sinceram & immortalem conser-
uabo, tuique amorem iniuolatum & integrum spondeo. Vnicum adhuc de
tua mihi sperare liceat, sinceritate, nimirum, vt & in posterum, sicut tua
fert consuetudo, benigne de me sentias, atque fauore tuo, tuaque ami-
citia me porro digneris. Hoc enixe, humaniter, & ea, qua te veneror ob-
seruantia, rogo. Vale, meque, sicut soles, amare perge. Dabam Erfordiae,
X. Calendarum Junii M. DCC. LXVIII.

Pon Ya 5578, Qu

ULB Halle
004 518 225

3

f

2 K. 130. 47.

DISSERTATIO IVRIDICA INAVGVRALIS
DE
CVRA FEMINARVM SECVNDVM
IVS SAXONICVM ET STATVTA
ERFVRTENSIA EX PRINCIPIIS
MEDII AEVI.

Ya
5578

BIBLIOTHECA
POMERANIANA

QVAM
INDVLGENTE ILLVSTRI IVRECONSVLTORVM
ORDINE
IN PERANTIQVA ELECTORALI EMMERICI
ANA ACADEMIA ERFVRTENSI
DEO PRAESIDE
PRO LICENTIA SVMMOS IN VTROQVE IVRE
HONORES ADIPISCENDI
D. XXX. MAII MDGCLXVIII.
IN AVDITORIO IVRIDICO COLLEGII
ANSELMINI
PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI
SVBMITIT
A V C T O R
IOANNES IVSTINVS SCHNEIDER DICTVS
WEISMANTEL,

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK
HALLE
(SAALE)

ERFVRTENSIS.

ERFORDIAE, AERE HENR. RVDOL. NONNII, ACAD. A TYPIS.